BEVOLKINGSLEER en BEVOLKINGS-POLITIEK in den VOLKSCHEN STAAT

DOOR

K.W. BOEKHOLT

BEVOLKINGSLEER EN BEVOLKINGSPOLITIEK IN DEN VOLKSCHEN STAAT

DOOR
K. W. BOEKHOLT

1942

UITGEVERIJ „DE SCHOUW" - 'S GRAVENHAGE

Deel 1

BEVOLKINGSLEER

a. ALGEMEEN

a.
ALGEMEEN

Het bevolkingsvraagstuk is heden ten dage één van de belangrijkste, misschien zelfs wel het belangrijkste vraagstuk voor de Europeesche volkeren en dus ook voor het Nederlandsche volk.

Dit vraagstuk kan dan ook niet meer eenzijdig behandeld worden, hetzij geografisch, sociologisch, economisch enz., maar het is noodzakelijk dit vraagstuk te zien als een zaak van volksch belang.

Om een voorbeeld te geven, moet het toch voor een ieder duidelijk zijn, dat een volk, waarbij de sterfte grooter is dan het aantal geboorten, op den duur van den aardbodem verdwijnen zal.

Ditzelfde geschiedt ook met een volk, waarin het aantal geboorten niet meer voldoende is om de hoogere ouderdomsklassen aan te vullen; in dit geval zal het verdwijnen wel iets langer duren, maar tenslotte is het resultaat gelijk.

Het is derhalve van groot belang na te gaan hoe de groei van een volk verloopt.

Hoe groot is het aantal huwelijken, geboorten, sterfgevallen?

Hoe is de leeftijdsopbouw van het volk?

Is het aantal geboorten of wel de huwelijksvruchtbaarheid voldoende voor het voortbestaan van het volk?

Hoe is de erfgezondheid van het volk?

Deze en tientallen andere vragen op het gebied van de kwaliteit en de kwantiteit van de bevolking moeten beantwoord worden voordat men de levenskracht en de waarde van een volk kan bepalen.

Nu is het niet de bedoeling en ook niet mogelijk om in dit beknopte werkje uitvoerig op al deze vragen in te gaan. Ons staat slechts voor oogen een overzicht te geven van de moderne behandeling van het bevolkingsvraagstuk in verband met de belangrijke rol, die dit vraagstuk vervult in het leven van een volk.

Bezien wij nu eerst eens de bevolking in haar grootste verband, dus de wereldbevolking.

In onderstaande tabel vindt men voor de verschillende werelddeelen de oppervlakte in 1000 km^2 alsmede de bevolkingsgrootte in twee verschillende jaren.[1])

	oppervlakte in 1000 km^2	bevolking in millioenen in het jaar 1900	1937
Afrika	29.900	141	151
Amerika	40.702	144	268
Azië (zonder Rusl.)	26.800	859	1116
Europa (met Rusl.)	26.602	401	570
Australië	8.550	6	10
Totaal	132.554	1551	2115

[1]) Cijfers voor 1900 uit: Walter F. Willcox, International Migrations, vol. II, New York 1931, bldz. 78.

Cijfers voor 1937 samengesteld uit Annuaire Statistique de la Société des Nations 1937/38, Genève 1938.

Wij zien dus, dat in ongeveer 37 jaren de wereldbevolking is toegenomen met rond 550 millioen of wel met rond 28 %.

Is deze toename nu zoo onrustbarend, dat men met sommige onderzoekers van het bevolkingsvraagstuk kan zeggen: als de wereldbevolking voortgaat zich op deze wijze te vermeerderen, dan is er binnen niet heel veel jaren geen plaats meer op de aarde om op te staan.[1])

Voor een dergelijke bewering bestaat geen enkel bewijs, integendeel.

Prof. van Vuuren [2]) vermeldt, dat een Duitsch geograaf heeft uitgerekend, dat de geheele wereldbevolking kan *staan* op den bodem van het Bodenmeer.

Ronden wij het cijfer van de wereldbevolking af op 2000 millioen en nemen wij aan, dat de grootste mensch niet meer dan $^1/_4$ m^2 noodig heeft om op te staan, dan heeft de wereldbevolking hiervoor dus 500.000.000 m^2 of 500 km^2 noodig.

De oppervlakte van het Bodenmeer bedraagt bij den laagsten waterstand 512 km^2, hetgeen ook ongeveer gelijk is aan het tiende gedeelte van de oppervlakte van de provincie Gelderland.

---

[1]) Deze bewering is gedaan door Prof. W. A. Bonger in zijn rede, gehouden op 1 Februari 1936 te Utrecht voor het „Nederlandsch Comité der Internationale Vereeniging voor Wetenschappelijke Studie van het Bevolkingsvraagstuk". Het stenogram van deze rede is opgenomen in „Mensch en Maatschappij" van 15 Juli 1936.

[2]) L. van Vuuren, Een waarschuwend woord aan het Nederlandsche Volk, Utrecht 1936, bldz. 20.

Met de ruimte om op te staan zal het voor de wereldbevolking voorloopig dus wel gaan.

Een andere vraag is, of voor een dergelijke steeds toenemende bevolking wel voldoende voedsel en voldoende grondstoffen aanwezig zullen zijn.

Onderzoekingen op die gebied hebben uitgewezen, dat bijv. de productie van steenkool, gietijzer, staal en koper nog aanmerkelijk opgevoerd kan worden, terwijl bovendien nog steeds nieuwe vindplaatsen ontdekt worden.

In onderstaande tabel geven wij de indexcijfers, welke door Meerdink [1]) berekend zijn, waarbij de wereldbevolking en de wereldproductie van eenige voedingsmiddelen omstreeks 1874 telkens op 100 gesteld zijn.

jaren	Wereld-bevolking	jaren	Wereld-prod. Tarwe	Wereld-prod. Aardapp.	Wereld-prod. Maïs
1874	100	1871/75	100	100	100
1886	106	1881/85	120	119	140
		1891/95	131	140	154
		1901	139	175	157
		1905	159	192	223
1910	122	1910	172	180	
		1909/13	200	203	258
1920	128	1920/24	183	222	268
		1925	205	256	286
1926	137	1925/29	227	248	277
1930	143	1930	249	277	247
1934	147	1934	233		222

[1]) J. Meerdink, De achteruitgang der geboorten, Utrecht 1937, bldz. 47.

Dergelijke indexcijfers zijn door Meerdink ook berekend voor enkele grondstoffen; wederom 1874 op 100 gesteld bedroeg de wereldbevolking in 1934 — 147, de wereldproductie steenkool 477, die van gietijzer, staal en koper resp. 441, 5884 en 1007.

Hierdoor wordt wel overtuigend bewezen, dat de uitbreiding van de wereldproductie van grondstoffen en voedingsmiddelen veel sneller en grooter is dan de bevolkingsvermeerdering.

Er is dus ook bij een nog belangrijke toename der wereldbevolking geen vrees, dat de voedsel- of grondstoffenvoorziening niet meer voldoende zou zijn. [1])

1) Vergelijk in dit verband ook: Dr. A. Werner Schüttauf, Der Einfluss des Bevölkerungswachstums auf die Ernährungslage Europas — in Internationale Agrar Rundschau, Nov. 1940, bldz. 31 e.v.

Deel 1

BEVOLKINGSLEER

b.

HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK IN EENIGE EUROPEESCHE LANDEN

b.

HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK IN EENIGE EUROPEESCHE LANDEN

Omstreeks 1800 bedroeg het aantal bewoners van Europa rond 175 millioen, terwijl dit aantal thans, zooals wij reeds zagen, rond 570 millioen bedraagt. Dit is dus een aanmerkelijke stijging, waarbij echter op te merken valt, dat de sterkste stijging in de vorige eeuw heeft plaats gevonden, terwijl in de laatste 40 tot 50 jaren de toename steeds geringer wordt.

De oorzaken van deze verminderde toename moeten gezocht worden in de emigratie naar andere werelddeelen, het bevolkingsverlies tijdens den oorlog 1914—1918. maar vooral in den achteruitgang van het aantal geboorten.

Deze achteruitgang der geboorten is een typisch verschijnsel in bijna alle Europeesche landen.

Reeds in het begin van de vorige eeuw is dit verschijnsel in Frankrijk vast te stellen, maar langzamerhand verspreidt dit gevaar voor de volkskracht zich door vrijwel geheel Europa.

Wij zullen hier niet nagaan, welke de oorzaken zijn van

den achteruitgang van het aantal geboorten, doch slechts met enkele cijfers aantoonen, dat een dergelijke achteruitgang inderdaad valt waar te nemen.

In onderstaande tabel geven wij voor *Noorwegen* een overzicht van geboorte, sterfte en geboortenoverschot per 1000 van de gemiddelde bevolking.[1])

Jaar	Geboorte	Sterfte	Geboortenoverschot
1921/25	22.2	11.5	10.7
1926/30	18.0	11.0	7.0
1931/35	15.2	10.4	4.8
1936	14.8	10.3	4.5
1937	15.3	10.4	4.9

Uit deze cijfers blijkt, dat het aantal geboorten in ongeveer 16 jaren zeer sterk is gedaald. De sterfte is ongeveer constant en waarschijnlijk wel op haar laagste punt gekomen.

Althans voorloopig, want de leeftijdsopbouw van het volk is zoodanig, dat over eenigen tijd het sterftecijfer weder zal gaan stijgen, met het gevolg, dat het geboortenoverschot steeds kleiner zal worden, tenzij het mogelijk zou zijn het aantal geboorten sterk op te voeren.

Voor *Denemarken* geven wij de volgende cijfers van geboorte, sterfte en geboortenoverschot per 1000 der gemiddelde bevolking.[1])

[1]) Samengesteld uit Annuaire Statistique de la Société des Nations 1937/38.

Jaar	Geboorte	Sterfte	Geboorteoverschot
1891/1900	30.2	17.5	12.7
1900/10	28.7	14.2	14.5
1911/13	26.1	12.8	13.3
1914/19	24.1	13.0	11.1
1921/25	22.3	11.3	11.0
1926/30	19.4	11.1	8.3
1931/35	17.7	10.9	6.8
1936	17.8	11.0	6.8
1937	18.0	10.8	7.2

Bij deze cijfers kunnen wij het volgende opmerken.

Het geboortencijfer was tot aan het begin van deze eeuw nog hoog, daarna treedt een daling in, die tot in onze dagen voortduurt.

Het sterftecijfer is jarenlang gedaald totdat omstreeks 1925 de laagste grens bereikt schijnt te zijn; ook hier zal, in verband met den leeftijdsopbouw der bevolking, het sterftecijfer eerlang weer gaan stijgen.

Het geboortenoverschot zal dan nog verder dalen, tenzij het aantal geboorten stijgt.

In *Engeland en Wales* is de toestand nog aanmerkelijk slechter dan in de twee vorige landen.

Bezien wij slechts onderstaande cijfers van geboorte, sterfte en geboortenoverschot per 1000 der gemiddelde bevolking.[1])

---

1) Samengesteld uit Annuaire Statistique vol. 52, Parijs 1937 en Annuaire Statistique de la Société des Nations 1937/38.

Jaar	Geboorte	Sterfte	Geboortenoverschot
1871/80	35.4	21.4	14.0
1881/90	32.5	19.1	13.4
1891/1900	29.9	18.2	11.7
1901/10	27.2	15.4	11.8
1911/13	24.1	13.9	10.2
1914/19	20.1	15.0	5.1
1920	25.5	12.4	13.1
1921/25	19.9	12.2	7.7
1926/30	16.5	12.1	4.4
1931/35	15.0	12.0	3.0
1936	14.8	12.1	2.7
1937	14.9	12.4	2.5

Afgezien van de abnormale oorlogsjaren 1914 t/m 1920, blijkt, dat de geboortedaling steeds verder doorzet.

Het geboortenoverschot wordt ook steeds kleiner, daar de sterfte, die eerst sterk gedaald was, thans weer stijgt, zooals trouwens bij een verouderende bevolking te verwachten is.

Bij de bevolking van Engeland en Wales kunnen wij reeds zien wat er gebeurt, indien niet tijdig wordt ingegrepen om het geboortenaantal op te voeren.

Frankrijk is het land, waar de achteruitgang der geboorten reeds zeer vroeg een aanvang nam en zich steeds verder doorzette.

Vandaar dat in dit Europeesche land de toestand dan ook zeer slecht is, hetgeen duidelijk blijkt uit onderstaan-

de cijfers van geboorte, sterfte en geboortenoverschot per 1000 der gemiddelde bevolking.[1])

Jaar	Geboorten	Sterfte	Geboortenoverschot
1806	31.4	26.8	4.6
1816	32.9	24.5	8.4
1821	31.7	24.3	7.4
1831	30.3	24.6	5.7
1836	29.2	22.3	6.9
1841	28.5	23.2	5.3
1846	27.3	23.2	4.1
1851	27.1	22.3	4.8
1856	26.3	23.1	3.2
1861	26.9	23.2	3.7
1866	26.4	23.2	3.2
1872	26.7	22.0	4.7
1876	26.2	22.6	3.6
1881	24.9	22.0	2.9
1886	23.9	22.5	1.4
1891	22.6	22.9	— 0.3
1896	22.5	20.0	2.5
1901	22.0	20.1	1.9
1906	20.5	19.9	0.6
1911	18.7	19.4	— 0.7
1921	20.7	17.7	3.0
1926	18.8	17.4	1.4
1931	17.5	16.2	1.3
1932	17.3	15.8	1.5
1933	16.2	15.8	0.4
1934	16.2	15.1	1.1
1935	15.3	15.7	— 0.4
1936	15.0	15.3	— 0.3

[1]) Annuaire Statistique vol. 52, Parijs 1937.

Dit overzicht bewijst, dat de toestand zeer ernstig is.

Van een geboortenoverschot is hier reeds geen sprake meer, daar in de laatste jaren het verschil tusschen geboorte en sterfte negatief is.

Het sterftecijfer is betrekkelijk hoog, maar zal vermoedelijk niet lager worden in verband met het feit, dat wij ook in Frankrijk een verouderende bevolking vinden.

In *Italië* is de toestand weder eenigszins anders dan in de hiervoor genoemde landen.

De cijfers van geboorte, sterfte en geboortenoverschot per 1000 der gemiddelde bevolking zijn in dit land als volgt. [1]) (Zie tabel op bldz. 19).

Wij zien, dat het aantal geboorten langzaam maar regelmatig is gedaald, terwijl in 1937 een lichte stijging valt waar te nemen.

Het sterftecijfer is in den loop der jaren tot op de helft teruggebracht, zoodat het geboortenoverschot niet zoo sterk gedaald is als het aantal geboorten.

Daar de sterfte onder de kinderen beneden 1 jaar nog zeer hoog is, n.l. 110 per duizend levend geborenen, moet het ongetwijfeld mogelijk zijn het sterftecijfer en daardoor het geboortenoverschot te verbeteren.

Dit te meer, daar de leeftijdsopbouw van de bevolking in Italië zoodanig is, dat men deze niet tot de verouderende bevolkingen kan rekenen. [2])

---

1) Samengesteld uit Annuaire Statistique vol. 52, Parijs 1937 en Annuaire Statistique de la Société des Nations 1937/38.

2) Dit doet wel A. C. de Vooys in zijn artikel „Het bevolkingsvraagstuk in Italië", in de Socialistische Gids van April 1936, bldz. 271, hij geeft echter geen bewijzen voor deze bewering.

Italië.

Jaar	Geboorte	Sterfte	Geboorteoverschot
	per 1000 der bevolking		
1871/80	36.9	29.9	7.0
1881/90	37.8	27.1	10.7
1891/1900	34.9	24.2	10.7
1901/10	32.7	21.6	11.1
1911/13	31.8	19.2	12.6
1914/19	24.1	21.5	2.6
1920	31.9	18.8	13.1
1921	30.3	17.4	12.6
1922	30.7	18.0	12.7
1923	30.0	17.0	13.0
1924	29.0	17.1	11.9
1925	28.3	17.1	11.2
1926	27.7	17.2	10.5
1927	27.4	16.1	11.3
1928	26.6	16.1	10.5
1929	23.6	16.5	7.1
1930	26.7	14.1	12.6
1931	24.9	14.8	10.1
1932	23.8	14.7	9.1
1933	23.7	13.7	10.0
1934	23.4	13.3	10.1
1935	23.3	13.9	9.4
1936	22.4	13.7	8.7
1937	22.7	14.0	8.7

Tenslotte gaan wij nog na hoe de toestand in *Duitschland* is.

Het verloop der geboortecijfers is hier geheel anders dan in de overige behandelde landen.

Bezien wij slechts onderstaande tabel van geboorte, sterfte en geboortenoverschot per 1000 der gemiddelde bevolking.[1])

Jaar	Geboorte	Sterfte	Geboortenoverschot
1886	37.0	26.2	10.8
1890	35.7	24.4	11.3
1895	36.1	22.1	14.0
1900	35.6	22.1	13.5
1905	32.9	19.8	13.1
1910	29.8	16.2	13.6
1915	20.4	21.4	— 1.0
1920	25.9	15.1	10.8
1925	20.8	11.9	8.8
1926	19.6	11.7	7.9
1927	18.4	12.0	6.5
1928	18.6	11.6	7.0
1929	18.0	12.6	5.4
1930	17.6	11.0	6.5
1931	16.0	11.2	4.8
1932	15.1	10.8	4.3
1933	14.7	11.2	3.5
1934	18.0	10.9	7.1
1935	18.9	11.8	7.1
1936	19.0	11.8	7.2
1937	18.8	11.7	7.1

Ook hier vinden wij een sterke daling der geboorten, welke echter in het jaar 1933 zijn laagste punt bereikt en vervolgens plaats maakt voor een aanzienlijke stijging.

[1]) Samengesteld uit Statistisches Jahrbuch für das deutsche Reich 1937.

Dit is ongetwijfeld te danken aan de maatregelen ter bevordering van het aantal geboorten, welke door de nationaal-socialistische regeering in Duitschland genomen zijn.

Daar de sterfte vrijwel constant blijft, is in 1934 het geboortenoverschot meer dan het dubbele van 1933 en sindsdien is het op deze hoogte gebleven.

In de toekomst zullen de sterftecijfers ongetwijfeld gaan stijgen, daar wij in Duitschland een verouderende bevolking vinden.

Ook hier blijft de noodzaak bestaan het aantal geboorten nog meer op te voeren.

In verband met den huidigen oorlog is het wel van belang eens na te gaan hoe het bevolkingsvraagstuk hierbij een beslissende stelling inneemt.

Vergelijken wij bijvoorbeeld het aantal mannen in den voor den militairen dienst geschikten leeftijd in Duitschland, Italië, Frankrijk en Engeland dan vinden wij :[1])

mannen in den leeftijd van	(in millioenen) Duitschers	Italianen	Franschen	Engelschen
20—30 jaren	6.6	3.5	2.1	3.7
30—40 jaren	6.9	3.4	2.9	3.4
40—50 jaren	4.8	2.3	2.2	2.7
20—50 jaren	18.3	9.2	7.2	9.8

1) De cijfers voor de Duitschers, Italianen en Franschen zijn uit: A. Reithinger, Frankreichs biologischer und wirtschaftlicher Selbstmord im Kriege Englands gegen Deutschland, Stuttgart 1940, bldz. 10—11. De cijfers der Engelschen hebben betrekking op Engeland met Wales en Schotland en zijn samengesteld uit Annuaire Statistique de la Société des nations 1937/38.

Deze cijfers moeten echter eenigszins gewijzigd worden, daar vanzelfsprekend niet alle mannen, die den leeftijd daarvoor hebben, ook geschikt zijn voor den militairen dienst.

Hiertoe worden, zooals gebruikelijk, de cijfers der 20—30 jarigen met 10 % verminderd, die der 30—40 jarigen met 15 % en die der 40—50 jarigen met 20 %.

Wij krijgen dan de volgende opstelling:

mannen in den leeftijd van	(in millioenen) Duitschers	Italianen	Franschen	Engelschen
20—30 jaren	5.9	3.2	1.9	3.3
30—40 jaren	5.9	2.9	2.5	2.9
40—50 jaren	3.8	1.8	1.8	2.2
20—50 jaren	15.6	7.9	6.2	8.4

Als wij deze cijfers bezien, wordt het ons waarschijnlijk duidelijker hoe het mogelijk was, dat het Fransche leger in enkele dagen door het Duitsche leger verpletterd werd.

Voor Engeland is de toestand niet veel gunstiger, daar Duitschland zoowel in de klasse 20—30 jaren als 30—40 jaren, ongeveer tweemaal zooveel soldaten op de been kan brengen als Engeland.

Hierbij is weliswaar geen rekening gehouden met troepen uit koloniën of dominions, maar anderzijds ook niet met het Italiaansche leger.

Echter ook als wij buiten beschouwing laten welk volk eventueel de overwinning zal behalen, dan nog is het dui-

delijk, dat het volk met het geringste aantal mannen in de jeugdige leeftijdsklassen het grootste biologische verlies zal lijden.

Uit het voorafgaande blijkt wel hoe belangrijk het bevolkingsvraagstuk ook is voor de weerkracht van een volk.

Deel 1

BEVOLKINGSLEER

c.

HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK IN NEDERLAND

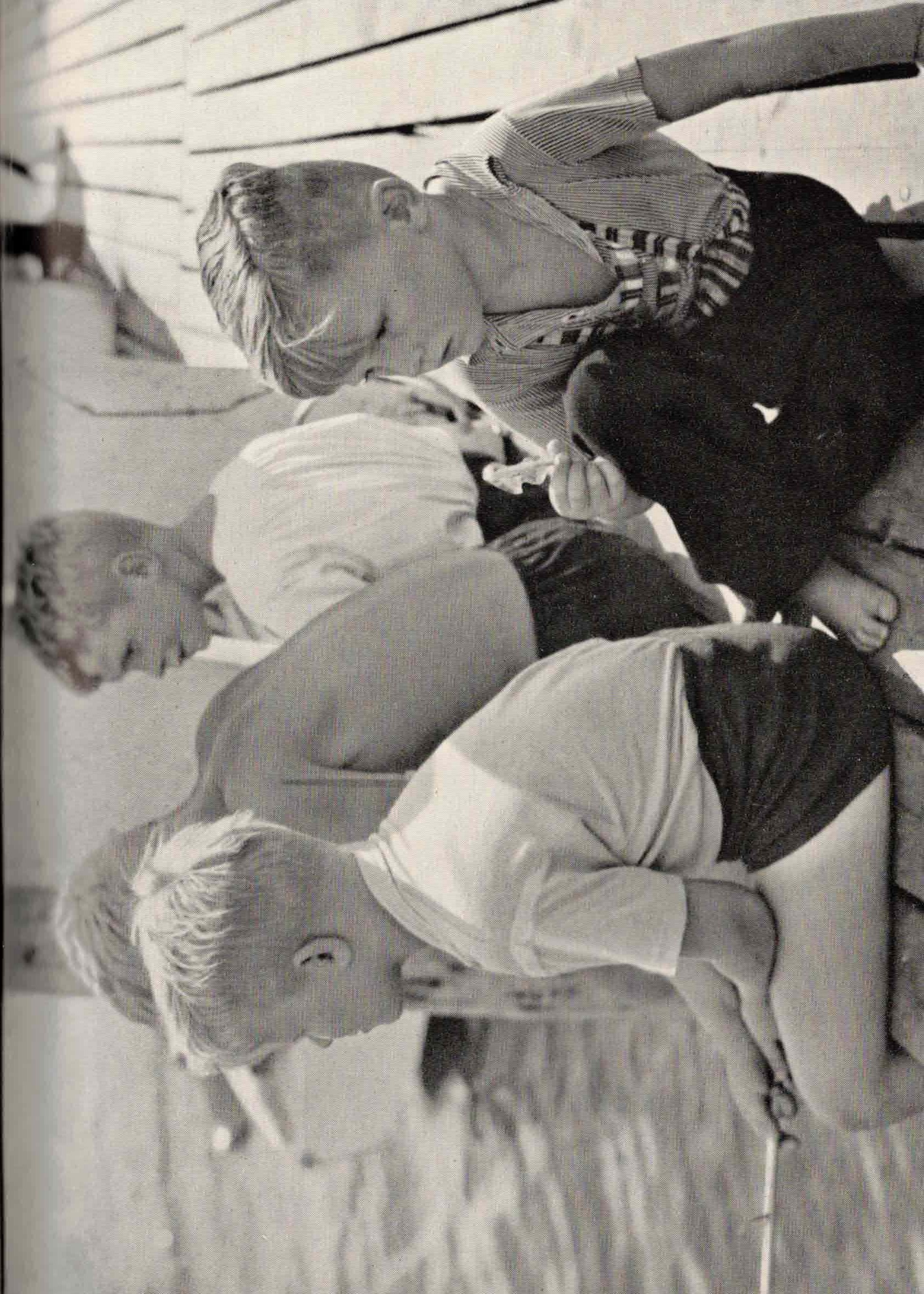

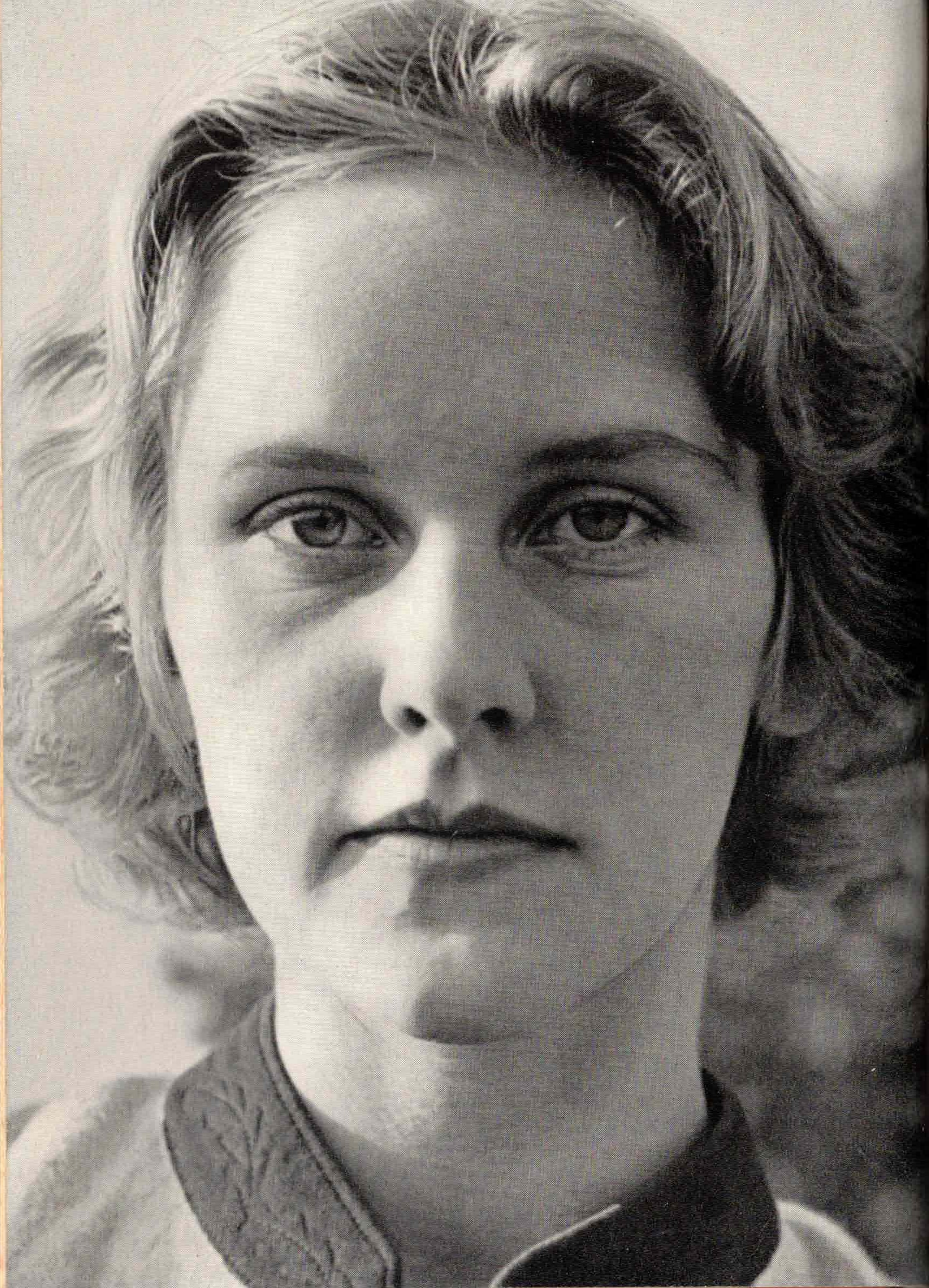

c.

HET BEVOLKINGSVRAAGSTUK IN NEDERLAND

1. GROEI DER BEVOLKING IN HET VERLEDEN EN IN DE TOEKOMST

Bij de behandeling van het bevolkingsvraagstuk in Nederland kiezen wij als oudste cijfers die van de eerste volkstelling in 1830.

Oudere cijfers zijn niet geheel betrouwbaar, vandaar dat het beter is deze niet te gebruiken.

Trouwens, tusschen de huidige cijfers en die van 1830 ligt meer dan een eeuw, een tijdperk dat ruimschoots voldoende is om inmiddels plaatsgevonden veranderingen in de bevolking naar voren te doen komen.

De groei van de bevolking blijkt uit de opstelling op bladzijde 30. [1])

De totale bevolking steeg derhalve van ongeveer 2.6 millioen in 1830 tot rond 9 millioen in 1941, zoodat de bevolking thans ongeveer 3,5 maal zoo groot is als in 1830.

Nu ging deze groei niet altijd even snel; omstreeks 1925

---

1) Samengesteld uit Jaarcijfers voor Nederland.

Tijdstip	totale bevolking (in millioenen)
1 Jan. 1830	2.6
1 Jan. 1840	2.8
19 Nov. 1849	3.0
31 Dec. 1859	3.3
1 Dec. 1869	3.5
31 Dec. 1879	4.0
31 Dec. 1889	4.5
31 Dec. 1899	5.1
31 Dec. 1909	5.8
31 Dec. 1920	6.8
31 Dec. 1930	7.9
31 Dec. 1931	8.0
31 Dec. 1932	8.2
31 Dec. 1933	8.3
31 Dec. 1934	8.4
31 Dec. 1935	8.47
31 Dec. 1936	8.55
31 Dec. 1937	8.63
31 Dec. 1938	8.72
31 Dec. 1939	8.83
31 Dec. 1940	8.9 [1])
31 Dec. 1941	9.0 [1])

treedt een vertraging in, die zich nog steeds doorzet.

Toch neemt de bevolking nog met gemiddeld 100.000 per jaar toe, zoodat men hieruit de gevolgtrekking zou kunnen maken, dat op het gebied van het bevolkingsvraagstuk bij ons alles in orde is.

Alvorens na te gaan of deze opvatting juist is, bezien

[1]) Afgeronde cijfers.

wij eerst het verloop der geboorten, sterfte en geboortenoverschot per 1000 der gemiddelde bevolking.[1])

Jaar	Geboorte	Sterfte	Geboortenoverschot
1840/49	33.5	26.6	6.9
1850/59	33.8	25.5	8.3
1860/69	35.2	24.8	10.4
1870/79	36.2	24.5	11.7
1880/89	34.7	21.3	13.4
1890/99	32.7	18.7	14.0
1900/09	31.0	15.7	15.3
1910/19	26.8	13.4	13.4
1920	28.4	12.0	16.4
1921	27.7	11.4	16.3
1922	26.1	11.7	14.4
1923	26.2	10.2	16.0
1924	25.1	9.8	15.3
1925	24.2	9.8	14.5
1926	23.8	9.8	13.9
1927	23.1	10.2	12.9
1928	23.3	9.6	13.7
1929	22.8	10.7	12.1
1930	23.1	9.1	14.0
1931	22.2	9.6	12.6
1932	22.0	9.0	13.0
1933	20.8	8.8	12.0
1934	20.7	8.4	12.3
1935	20.2	8.7	11.5
1936	20.1	8.7	11.4
1937	19.8	8.8	11.0
1938	20.5	8.5	12.0
1939	20.6	8.6	12.0
1940	20.8	9.9	10.9

[1]) Samengesteld uit Jaarcijfers voor Nederland.

Uit bovenstaande tabel blijkt duidelijk hoe sterk het aantal geboorten ook in ons land gedaald is.

Het betrekkelijk hooge geboortenoverschot is uitsluitend te danken aan het zeer sterk gedaalde sterftecijfer.

Wanneer men wijst op den grooten achteruitgang van het aantal geboorten in ons land gedurende de laatste 50 jaren en het gevaar dat hieraan verbonden is, dan worden van verschillende zijden tegenwerpingen gemaakt.

Zoo beweert men vaak dat het verschijnsel geen zorgen baart, daar ons land toch reeds overbevolkt is.

Verder wijst men er op dat het verschil tusschen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen nog zoo groot is, dat de bevolking per jaar met ongeveer 100.000 toeneemt.

Deze tegenwerpingen moeten als onjuist beschouwd worden.

Wij moeten ons goed realiseeren, dat het verschil tusschen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen niet den toekomstigen groei der bevolking bepaalt.

Ware dit zoo, dan zou een bevolking, waarbij het aantal geboorten precies gelijk is aan het aantal sterfgevallen, constant in grootte moeten blijven.

De vraag moet echter zoo gesteld worden : zijn 1000 personen, bij de voor een bepaald tijdstip geldige vruchtbaarheids- en sterftefactoren in staat 1000 andere personen voort te brengen of minder dan wel meer dan 1000?

Het komt er dus op aan of de eerste 1000 in staat zijn zich zelf te vervangen.

Het is nl. zeer goed mogelijk, dat in een land waar het

aantal geboorten het aantal sterfgevallen overtreft, waar dus een geboortenoverschot aanwezig is, de bevolking toch niet in staat is zich zelf te vervangen, dus op den duur afneemt, tenzij door immigratie het aantal op peil wordt gehouden.

Dit lijkt op het eerste gezicht vreemd, doch de oplossing moet gezocht worden in den leeftijdsopbouw van de bevolking.

In een land waar een betrekkelijk groot gedeelte van de vrouwen te vinden is in de vruchtbaarheidsklassen van 15—45 jaar, zal het aantal geboorten nog altijd groot zijn.

Bevinden zich slechts kleine gedeelten der bevolking in de jongste en oudste klassen, dan zal het sterftecijfer laag zijn.

Bij veranderingen in den leeftijdsopbouw der bevolking zal het aantal geboorten echter afnemen en de sterfte stijgen.

Het is dus mogelijk, dat in een land het aantal van de totale bevolking nog steeds toeneemt, hoewel het aantal geboorten niet meer voldoende is om de bevolking in stand te houden.[1])

Ter verduidelijking diene het volgende voorbeeld.

De eerste voorstelling van een bioscoop begint om drie uur, er komen 500 bezoekers.

Om vijf uur begint de tweede voorstelling, daarvoor komen 400 bezoekers. Maar van de bezoekers der eerste

1) Vergelijk: Dr. Paul Danzer, Geburtenkrieg, München 1937, bldz. 39.

voorstelling blijven er 200 zitten, zoodat er totaal 600 menschen in de zaal zijn, ofschoon er om 5 uur slechts 400 gekomen zijn.

Is het bezoek nu toe of afgenomen?

Het nieuwe bezoek is minder geworden, het getal der aanwezigen steeg. Men kan echter die aanwezigen, wier toegangsbewijzen zijn afgeloopen, niet gelijkstellen met hen die juist gekomen zijn.

Staan de betreffende 200 bezoekers plotseling op en verlaten zij de zaal, dan blijven er in totaal slechts 400 over, dus 100 minder dan er om drie uur waren.

Zoo is het ook bij een bevolking, door den vooruitgang der hygiëne en medische kennis is er voor velen een levensverlenging verkregen.

Eens moeten zij echter toch sterven en dan is het de vraag of het aantal geboorten voldoende geweest is om de bevolking op peil te houden.

De leeftijdsopbouw van de bevolking is derhalve een zeer belangrijke factor in het bevolkingsvraagstuk.

In onderstaande tabel vinden wij in percenten der totale bevolking de verschillende leeftijdsgroepen in verschillende jaren weergegeven. De cijfers van 1849 en 1935 geven den werkelijken toestand in ons land in die jaren weer, de cijfers van 1955 en 1975 zijn berekend door Dr. Methorst en geven dus den waarschijnlijken toestand weer.[1])

[1]) Prof. Dr. H. W. Methorst, Leeftijdspyramide, de spil van het Bevolkingsvraagstuk, Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde, Augustus 1937, bldz. 156.

Jaar	1849	1935	1955	1975
0— 4 jaar	11.3	10.0	7.6	6.6
5—14 „	22.1	19.9	15.5	13.5
15—19 „	9.3	8.7	7.9	6.9
20—54 „	46.1	47.3	51.3	50.0
55—64 „	6.5	7.6	9.4	11.5
65 jaar en ouder	4.7	6.5	8.3	11.5
	100	100	100	100

De jonge leeftijdsgroepen tot en met 19 jaar, die in 1935 nog 38,6 % der bevolking uitmaakten, zullen in 1975 vermoedelijk tot 27 % verminderd zijn.

Het gedeelte van de bevolking, dat ouder is dan 55 jaar bedroeg in 1935 nog slechts 14,1 %, maar dit zal waarschijnlijk in 1975 reeds 23 % bedragen.

Een dergelijke veroudering van de bevolking heeft niet alleen ernstige gevolgen voor de volkskracht, maar ook voor den economischen toestand, daar een stijgend aantal half- en onproductieven zwaar drukt op de volproductieven.

Wij zien dus dat in den achteruitgang der geboorten wel degelijk voor ons land een ernstig gevaar schuilt.

Hoe groot deze achteruitgang was, blijkt nogmaals duidelijk uit de volgende cijfers :

Jaar	Aantal levend geborenen per 1000 der gemiddelde bevolking
1870/79	36.2
1890/99	32.7
1905	30.8
1910	28.6
1925	24.2
1930	23.0
1935	20.2
1937	19.8
1938	20.5
1939	20.6

In de laatste jaren blijft het geboortecijfer omstreeks 20 per 1000 der gemiddelde bevolking.

Dit cijfer is het gemiddelde voor het geheele land, zoodat wij moeten nagaan of er verschil in vruchtbaarheid bestaat tusschen platteland en stad.

Dat een dergelijk verschil inderdaad bestaat, geeft de volgende tabel te zien:

Jaar 1938

Gemeenten met	Aantal levend geborenen per 1000 der gemiddelde bevolking
meer dan	
100.000 inwoners	16.3
50.001—100.000 inw.	20.6
20.001— 50.000 inw.	20.5
5.001— 20.000 inw.	22.7
5.000 en minder inw.	22.9

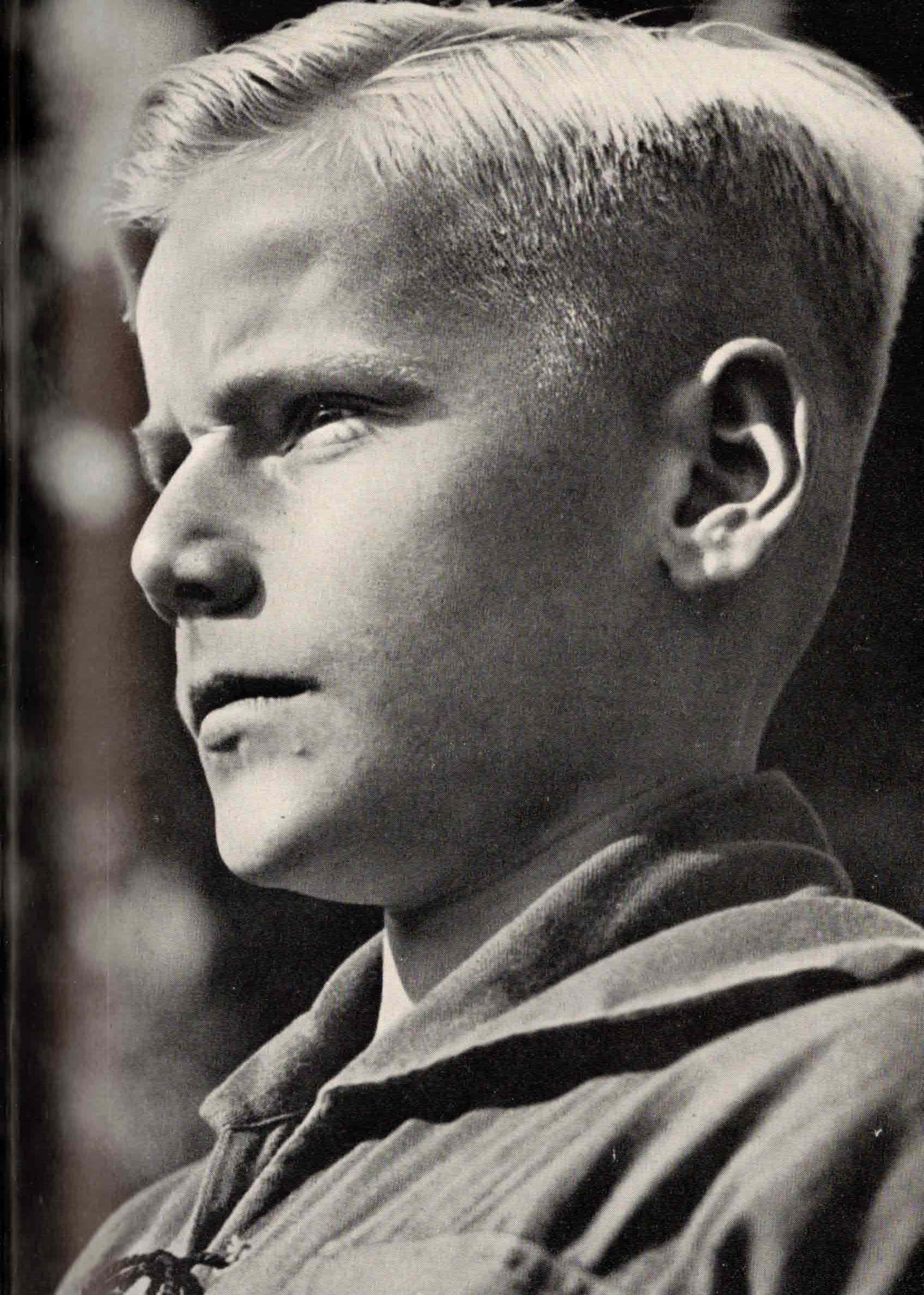

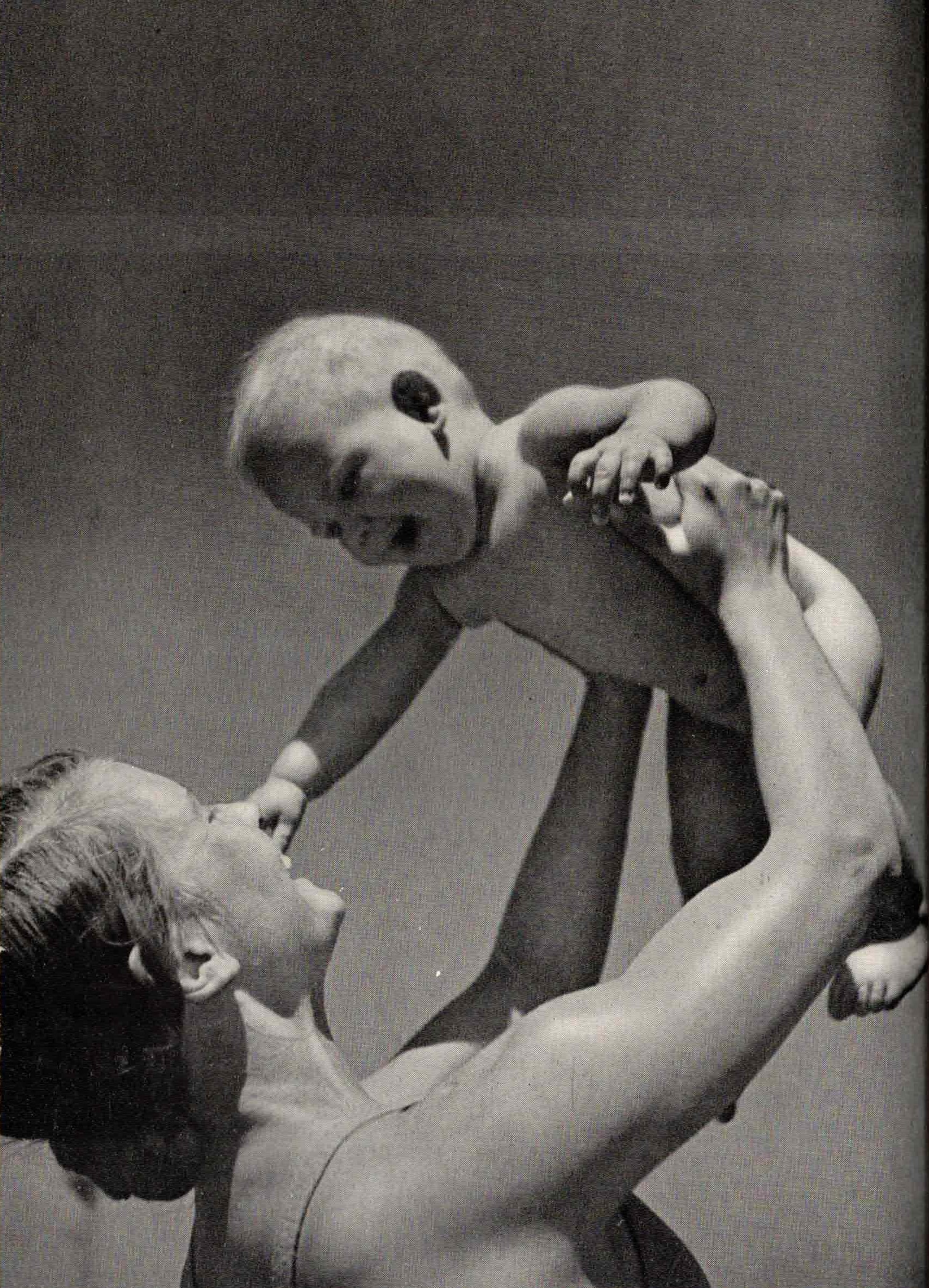

De huwelijksvruchtbaarheid op het platteland is derhalve aanmerkelijk grooter dan in de steden.

De beste methode om te bepalen of het aantal geboorten voldoende is om de bevolking op peil te houden is het berekenen van den zoogenaamden vervangingsfactor (Kuczynski).[1])

Deze methode kan het best toegepast worden als het aantal vrouwelijke geboorten per 1000 vrouwen in de verschillende leeftijdsgroepen van 15—45 jaar bekend is, alsmede de sterfte in deze leeftijdsgroepen.

Nemen wij nu aan, dat het aantal vrouwelijke kinderen geboren uit vrouwen van 15—45 jaar gelijk is aan duizend, verdeeld over de verschillende leeftijdsgroepen als volgt:

Leeftijdsgroepen	Aantal vrouwelijke kinderen op gemiddeld 1000 vrouwen dezer groepen
15--19	100
20—24	400
25—29	200
30—34	150
35—39	100
40—44	50
	1000

De mannelijke kinderen worden buiten beschouwing gelaten, omdat alleen de vrouwelijke kinderen wederom kinderen ter wereld kunnen brengen.

[1]) R. Kuczynski, The Balance of Births and Deaths, vol. I, New York 1928 en vol. II, Washington 1931; idem The Measurement of Population Growth, Londen 1935.

Veronderstellen wij verder, dat de specifieke vruchtbaarheidsfactor gelijk blijft en dat geen der vrouwelijke kinderen sterft voordat zij den leeftijd van 45 jaar bereikt heeft.

In dit geval zullen 1000 vrouwelijke kinderen den leeftijd van 15 jaar bereiken, tusschen de 15 en 19 jaar zullen zij 100 vrouwelijke kinderen krijgen, tusschen 20 en 24 jaar 400 vrouwelijke kinderen enz.

Als zij dus den leeftijd van 45 jaar bereikt hebben zullen zij 1000 vrouwelijke kinderen ter wereld gebracht hebben.

Het resultaat van deze berekening, in dit geval dus 1000, wordt genoemd de grove vervangingsfactor.

In het hierboven aangegeven geval vervangt de bevolking zichzelf en indien deze omstandigheden zich steeds weer herhalen, blijft de bevolking stationnair.

De veronderstelling, dat geen der vrouwelijke kinderen sterft voor haar 45ste jaar kan echter nimmer juist zijn

Uit de sterftecijfers naar den leeftijd is echter steeds na te gaan, welke vrouwelijke kinderen sterven en wanneer zij sterven.

Voor ons voorbeeld veronderstellen wij het volgende:

Van de 1000 vrouwelijke kinderen sterven er 200 voordat zij 15 jaar worden, dus voor de vruchtbaarheidsperiode.

De overblijvende 800 zullen in de periode 15—19 jaar blijven leven en 750 in de periode 20—24 jaar.

Zoo doorgaande zullen 500 van de oorspronkelijke 1000 vrouwelijke kinderen aan het einde van de vruchtbaarheidsperiode nog leven.

Nu weten wij, dat 1000 vrouwen van 15—19 jaar 100 vrouwelijke kinderen krijgen, zoodat 800 van deze vrouwen dan 80 vrouwelijke kinderen ter wereld zullen brengen.

Verder weten wij, dat 1000 vrouwen van 20—24 jaar 400 vrouwelijke kinderen zullen krijgen, dus 750 van deze vrouwen brengen 300 vrouwelijke kinderen ter wereld.

Op deze manier kunnen wij gemakkelijk berekenen, dat de oorspronkelijke 1000 vrouwen, welke in 45 jaar tot de helft verminderen, 705 vrouwelijke kinderen zullen krijgen.

Deze 1000 vrouwen vervangen zichzelf dus niet, het getal 705 in dit geval is de netto vervangingsfactor.

Een en ander geven wij hieronder nogmaals in tabelvorm weer.

Leeftijdsgroepen	Aantal vrouwelijke kinderen per 1000 vr. in elke leeftijdsgroep	Aantal overlevenden uit elke 1000 geboren vrouwelijke kinderen	Aantal vrouwen waardoor de aanw. vrouwen zichzelf vervangen
15—19 jaar ..	100	800	80
20—24 jaar ..	400	750	300
25—29 jaar ..	200	700	140
30—34 jaar ..	150	650	97.5
35—39 jaar ..	100	600	60
40—44 jaar ..	50	550	27.5
	1000		705

Hiermede hebben wij een zeer eenvoudig voorbeeld ge-

geven van de berekening van den groven en netto vervangingsfactor.[1])

De grove vervangingsfactor wordt derhalve verkregen door alleen rekening te houden met de vruchtbaarheid of wel het effectieve aantal geboorten van vrouwelijke kinderen.

In het aangenomen geval was de grove vervangingsfactor derhalve 1000 of 1.

Als de grove vervangingsfactor 1. is, kan de bevolking zichzelf niet vervangen, omdat sommigen van de 1000 oorspronkelijk aanwezige vrouwen zullen sterven voor het einde van de vruchtbaarheidsperiode.

Wij moeten derhalve den netto vervangingsfactor berekenen, zooals hierboven aangegeven, om den juisten toestand te kunnen beoordeelen.

Wanneer de netto vervangingsfactor, zooals in het gegeven voorbeeld, slechts 0.705 bedraagt, dan is de bevolking niet meer in staat zichzelf te vervangen.

Voor Nederland bedroeg de netto vervangingsfactor :

1930/31	1.24
1935	1.21
1936	1.14
1937	1.12
1938	1.16
1939	1.16

De toestand in 1939 was dus zoo, dat bij de bestaande vruchtbaarheid en sterftekansen 1000 levendgeboren

[1]) Vergelijk: A. M. Carr-Saunders, World Population, Oxford 1937, bldz. 121.

meisjes wederom aan 1160 meisjes het leven zullen schenken.

Ofschoon de netto vervangingsfactor sinds 1930 daalt, is dit cijfer nog vrij gunstig indien wij dit vergelijken met dat der andere Midden- en West-Europeesche landen.[1])

Dit komt ongetwijfeld omdat de huwelijksvruchtbaarheid op het platteland nog altijd belangrijk grooter is dan in de groote steden. Zoo is bijv. voor Amsterdam de netto vervangingsfactor berekend door Van Zanten. [2])

Door de afneming van de huwelijksvruchtbaarheid is te Amsterdam de toestand ontstaan, dat een bepaald aantal in het leven getreden vrouwen niet meer een gelijk aantal vrouwen voortbrengen.

Bij een sterfte en een geboorte als er in 1930 en 1931

---

1) Ter vergelijking met Nederland volgen hier de cijfers van den netto vervangingsfactor in Noorwegen, Denemarken, Engeland en Wales, Frankrijk, Italië en Duitschland.

Noorwegen (1931/35)	0.831
Denemarken (1931/35)	0.916
Engeland en Wales (1934/36)	0.760
Frankrijk (1935)	0.866
Italië (1933)	1.180
Duitschland (1934)	0.757

Behalve in Italië, is in geen enkel van deze landen de bevolking in staat zichzelf te vervangen.

Het baart dan ook geen verwondering dat in Duitschland door den Staat alles gedaan wordt wat maar eenigszins mogelijk is, om het aantal geboorten te vergrooten.

2) J. H. van Zanten. De bevolking van Amsterdam, Statistische Mededeeling van het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam, No. 103, Amsterdam 1936, bldz. 64.

waren, bereiken nl. van 1000 geboren meisjes 924,52 den leeftijd van $17\frac{1}{2}$ jaar (gemiddelde van de eerste leeftijdsgroep van vijf jaren, waarin de vruchtbaarheidsleeftijd 15—49 jaar voor de berekening wordt verdeeld), welk aantal door afsterving tot de laatste dier leeftijdsgroepen ($47\frac{1}{2}$ jaar) vermindert tot 834,84; past men op de aantallen vrouwen in elk dier leeftijdsgroepen het vruchtbaarheidscijfer uit de jaren 1930 en 1931 in dezelfde groep toe, dan vindt men, dat die 924,52 uit 1000 geboren vrouwen, als haar vruchtbaarheid blijft zooals zij in 1930 en 1931 was, tot haar 50ste jaar 821,45 dochters voortbrengen, zoodat elke vrouw slechts voor $^{8}/_{10}$ door een andere wordt vervangen.

In de jaren 1925 en 1926 was dit getal nog $^{9}/_{10}$, nl. 932,65 op de 1000; zou dit laatste cijfer, indien er geen andere invloeden werkten, in 298 jaar tot een halveering der bevolking hebben geleid, volgens de tegenwoordige geboorte duurt dit nog slechts 105 jaar.

Indien er geen andere invloeden werken, d.w.z. indien geen toevoer van buitenaf, dus immigratie plaats vindt, zal de bevolking van Amsterdam over 105 jaar nog slechts de helft van de tegenwoordige bevolking bedragen.

De toestand in ons land is dus op het oogenblik reeds zoo, dat uitsluitend het platteland en meer in het bijzonder het boerendom steeds weer nieuw bloed naar de groote steden toevoert en dat deze steden zonder dezen bloedstroom zouden uitsterven.

Maar ook op het platteland loopt het aantal geboorten

voortdurend achteruit en dreigt de bloedbron op te drogen.

Het is derhalve dringend noodzakelijk maatregelen te nemen om dit te voorkomen.

Een aantal van deze maatregelen wordt hieronder nader aangegeven bij de bespreking van den trek naar de stad.

II. DE TREK NAAR DE STAD

De migratie van het platteland naar de stad, de zoogenaamde trek naar de stad, versteding, landvlucht of vlucht uit den landarbeid, is een verschijnsel dat wij in nagenoeg alle Europeesche landen aantreffen. Vergelijkt men voor verschillende landen het aandeel dat de plattelandsbevolking 50 tot 100 jaar geleden in de totale bevolking had met het huidige aandeel, dan blijkt, dat zeer groote verschuivingen van het platteland naar de steden plaats gehad hebben.

Het aantal steden in Europa met meer dan 100.000 inwoners bedroeg 23 in 1800, 146 in 1900, 202 in 1920 en 276 in 1930.

Daarnaast is het aantal kleinere steden eveneens sterk toegenomen.

Aanvankelijk hebben velen het gevaar hiervan niet ingezien, temeer niet, daar de geboortecijfers van de steden in dien tijd nog vrij hoog waren.

Wij hebben echter reeds gezien, dat de steden niet in staat zijn door eigen vruchtbaarheid te groeien.

Zou echter de vruchtbaarheid van het platteland dalen tot het peil van de steden, dan zouden geen menschen meer afgestaan kunnen worden aan de steden, tenzij het

platteland op den duur volkomen ontvolkt zou worden.

Het vraagstuk van den trek naar de stad verdient daarom onze volle belangstelling, ook of beter juist in onze dagen.

In ons land is over de binnenlandsche migratie in vroeger tijden zoo goed als niets bekend.

Eigenaardig genoeg maken de Middeleeuwen hierop een uitzondering, daar uit de burgerboeken der verschillende steden eenig beeld, zij het onvolledig, verkregen kan worden van den trek naar de stad.

De oorzaken van deze migratie schijnen echter geheel andere geweest te zijn dan de huidige.

Bij de stichting der eerste Middeleeuwsche steden is de komst der plattelanders niet altijd vrijwillig geweest.

Later trok men naar de stad, omdat daar meer veiligheid voor persoon en bezit te vinden was.

Deze ontwikkeling was echter afgeloopen toen het handwerk in de steden over voldoende meesters en gezellen beschikte.

Op dat oogenblik hadden de steden er belang bij den toegang zoo moeilijk mogelijk te maken.

De scheiding tusschen platteland en stad werd scherper dan ooit. Eerst na de invoering van de statistiek en de volkstellingen in ons land omstreeks het midden van de vorige eeuw, komen er weer gegevens beschikbaar over de bevolkingsgrootte van platteland en stad.

Kunnen wij nu van versteding van het Nederlandsche volk spreken?

Volgens Günther kan men van versteding spreken als 30—40 % der bevolking in de steden woont.[1])

Een scherpere grens kan men niet trekken, maar in ieder geval mag de grens niet bij 50 % stedelingen en plattelanders liggen, daar de stedelijke geest door pers, radio, onderwijs enz. veel grooter invloed heeft dan de landelijke geest.

Volgens een schatting van Postmus heeft het platteland in het tijdvak van 1830—1927 door vertreksaldi ongeveer 1.258.000 personen verloren, waarvan 288.000 Nederland verlieten en 970.000 naar de steden trokken. [2])

De verhouding tusschen stedelijke en plattelandsbevolking was in 1830 ongeveer 40 % en 60 %.

Thans bedraagt deze verhouding ongeveer 65 % voor de stedelijke bevolking en 35 % voor de plattelandsbevolking.

De trek naar de stad is dus zoo groot geweest, dat de versteding van het Nederlandsche volk een feit is.

Het is niet mogelijk één factor als uitsluitende oorzaak van den trek naar de stad aan te wijzen, integendeel de oorzaken hiervan zijn velerlei en verschillend.

Eveneens zijn de oorzaken in alle landen niet dezelfde.

Als eerste oorzaak van den trek naar de stad moet genoemd worden de demografische factor.

Zooals wij gezien hebben is het aantal geboorten per

---

1) Hans F. K. Günther, Die Verstädterung, Leipzig 1936, bldz. 4.

2) Jacob Postmus, Een onderzoek naar omvang en aard van de bevolkingsconcentratie in Nederland sedert 1830, Amsterdam 1928, bldz. 76.

duizend der bevolking en de huwelijksvruchtbaarheid op het platteland aanmerkelijk grooter dan in de steden.

De natuurlijke aanwas der plattelandsbevolking is daarom grooter dan van de stedelijke bevolking.

Nu is de beschikbare cultuurgrond thans niet voldoende om de groeiende plattelandsbevolking in landbouw en veeteelt een bestaan te verschaffen. Daarentegen is er, in normale tijden, in de steden vraag naar arbeidskrachten.

Het is dus begrijpelijk, dat de „overtollige" arbeidskrachten van het platteland naar de stad trekken.

In zekeren zin is dit ook een economische factor; de demografische factor is echter primair, de economische factor secundair.

Immers, zonder den grooten bevolkingsaanwas op het platteland zou de noodzaak voor het kiezen van een ander beroep niet aanwezig zijn. Een zuiver economische factor is het verschil in loon op het platteland en in de steden.

Het loon der landarbeiders is altijd belangrijk lager geweest dan van de stedelijke arbeiders.

Hierbij komt nog, dat tot nu toe de landarbeiders zoo goed als geen kans hebben ooit zelf een stuk grond te bezitten en zich als boer te vestigen.

Vele landarbeiders zullen dan ook trachten werk in de stad te vinden, om op deze wijze een hooger loon te verdienen.

Kleine pachters, die de gestegen pachten niet meer kunnen opbrengen, zullen vaak gedwongen worden een ander beroep in de stad te zoeken. De eigengeërfde boer zal niet zoo vlug er toe overgaan naar de stad te trekken.

Ook als de bedrijfsopbrengsten zoo gering en de vaste lasten zoo hoog zijn, dat hij tot aan den rand van de bestaansmogelijkheid wordt gedrongen, zal hij aan zijn grond en bodem verbonden blijven.

Wel komt hierbij een andere factor naar voren, nl. zij, die niet op het boerenbedrijf blijven, hetzij dat zij uitgekocht worden, hetzij dat de ongeschreven wet, zooals in sommige streken van ons land nog het geval is, de hoeve en grond aan den oudsten zoon toewijst, zullen in vele gevallen naar de stad trekken en een ander beroep kiezen.

Waar het boerenbedrijf, als onbeschermd bedrijf, tegen de wereldmarkt moet concurreeren, zal maar al te vaak deze concurrentie te zwaar blijken, met het gevolg, dat het bedrijf stil gelegd moet worden of in andere handen overgaat, terwijl de boer met zijn gezin naar de stad trekt.

De rationalisatie in den landbouw speelt eveneens een rol bij den trek naar de stad.

Op de bedrijven waar de moderne groote landbouwmachines ingevoerd worden, zal met een kleiner aantal landarbeiders volstaan kunnen worden.

In tijden van snellen opbloei van de industrie zal de plattelandsbevolking naar die steden trekken, waar deze industrie gevestigd is.

Andere factoren voor den trek naar de stad zijn ongetwijfeld de zucht om, door hoogere loonen, in staat gesteld te worden meer te genieten, beter gekleed te gaan, beter te wonen enz.

Dit zijn echter alle persoonlijke overwegingen, welke moeilijk als feiten vastgesteld kunnen worden.

In gesprekken met de boerenbevolking worden deze factoren steeds weer naar voren gebracht, om te verklaren waarom de boerenjeugd niet meer op het boerenbedrijf wil blijven en de voorkeur geeft aan een betrekking in de stad.

Ook de eerzucht om het „verder" te brengen in de wereld, spreekt hier vaak mee.

Als men nu de vraag stelt, waar blijven de plattelanders die naar de stad trekken, dan kunnen wij antwoorden, dat men deze plattelanders vindt in alle rangen en standen, als arbeider, als winkelier of koopman, maar ook als dokter, advocaat enz.

Overigens moet toegegeven worden, dat over de sociale mobiliteit in ons land slechts weinig bekend is.

Wij gaan nu na welke de gevolgen zijn van den trek naar de stad.

Hierbij moeten wij onderscheid maken tusschen goede en slechte gevolgen. Van goede gevolgen kan slechts gesproken worden zoolang de trek naar de stad binnen bepaalde grenzen blijft.

Dan is het immers mogelijk, dat het boerendom een gedeelte van zijn taak vervult, nl. het steeds weer aanvoeren van frisch bloed in de levensaderen der steden.

Door deze steeds weer nieuwen toevoer van menschen kan in de steden de wetenschap zich steeds verder ontwikkelen, wordt de techniek steeds meer vervolmaakt, bloeit de kunst.

In het algemeen wordt dus de cultuur van een be-

schaafd volk door de migratie van het platteland naar de stad bevorderd.

Daartegenover staat, dat de trek naar de stad zeer slechte gevolgen voor het volksgeheel heeft, zoodra deze trek afmetingen aanneemt waardoor de juiste verhouding tusschen stads- en plattelandsbevolking verstoord wordt, m.a.w., wanneer het grootste gedeelte der bevolking in de steden woont en het kleinste gedeelte op het platteland.

Zoover is het thans reeds in ons land gekomen, zooals uit de voorafgaande cijfers te zien is.

Bij ons is de toestand zoo, dat binnen afzienbaren tijd het geheele land, althans geestelijk, één groote stad zal zijn.

De gevolgen hiervan zullen verschrikkelijk zijn.

Een dergelijke versteding levert zoowel kwantitatief als kwalitatief groot gevaar op voor ons volk.

Zij, die van het platteland naar de stad trekken, in de laagste klassen terecht komen en zich daaruit niet vrij weten te maken, gaan onder in de groote massa der stedelijke „proletariërs".

In vele gevallen zinken zij of hun kinderen af in een misdadig milieu, waardoor dus schade wordt toegebracht aan het volksgeheel.

De plattelanders die hooger stijgen op de sociale ladder, hebben als regel slechts weinig kinderen (waarom dit zoo is, kunnen wij hier niet nader behandelen).

Het geslacht van deze, meestal begaafde menschen, sterft in de steden spoedig uit.

Het is dus zoo, dat een volk wordt geboren op het land en uitsterft in de steden.

Wij kunnen het daarom niet vaak genoeg herhalen: de steden kunnen alleen blijven bestaan als het platteland als een onuitputtelijk menschenreservoir dienst kan doen.

Indien de stedelijke geest zich echter meester maakt van het platteland, zal dit niet langer mogelijk zijn.

Deze stedelijke geest op het platteland zal leiden tot ontwrichting van het gezin en tot geboortenbeperking.

Op dat oogenblik zal het boerendom in dezelfde omstandigheden verkeeren als de stadsbewoners, nl. de onmacht om zichzelf voor uitsterven te behoeden.

Voor het hiertoe gekomen was, zouden wij het volkomen verval van onze volkskracht en onze cultuur aanschouwen.

De begaafde menschen op elk gebied zouden uitsterven en slechts onbegaafden en onvolwaardigen zouden zich nog een tijdlang voortplanten. Het zou de overwinning zijn van de rondhoofden over de langhoofden.

Het is daarom een gebiedende eisch, dat aan den trek naar de stad in ons land een halt wordt toegeroepen en dat het doordringen van den stedelijken geest op het platteland wordt tegengegaan.

Bij de middelen ter beperking van den trek naar de stad moeten wij onderscheid maken tusschen geestelijke en materieele middelen.

Over de geestelijke middelen hebben wij hierboven reeds het een en ander gezegd.

Het is noodig, het verder doordringen van den stede-

lijken geest op het platteland te verhinderen, alsmede den geest in de steden zelf te wijzigen en om te buigen naar den landelijken geest.

Dit is echter een idieele opgave waarmede generaties gemoeid zullen zijn.

Met materieele middelen kan echter onmiddellijk een begin gemaakt worden en hiervan zijn ook direct resultaten te verwachten.

Tot deze middelen behooren:

Hoeve en grond moeten het onbelast en onvervreemdbaar eigendom van den boer zijn.

De arbeid, zoowel van den boer als van den landarbeider, moet redelijk beloond worden.

Deze belooning mag niet in een wanverhouding staan tot de loonen in industrie en handel.

Het moet den landarbeider mogelijk zijn een schuldenvrij eigen huis te bewonen met een daarbij behoorend stuk grond.

Speculatie in cultuurgrond moet verboden zijn.

Credieten moeten beschikbaar gesteld worden voor verbetering van den grond, aanschaffing van landbouwwerktuigen enz.

Een andere en betere regeling moet gemaakt worden ten opzichte van waterschapslasten, grondbelasting enz.

Om den cultuurgrond in boerenhand te houden moet het erfrecht herzien worden en wel zoodanig, dat bij overlijden van den bezitter, hoeve en grond ongedeeld in één hand overgaan.

Thans is het vaak zoo, dat de erfgenaam zijn bedrijf

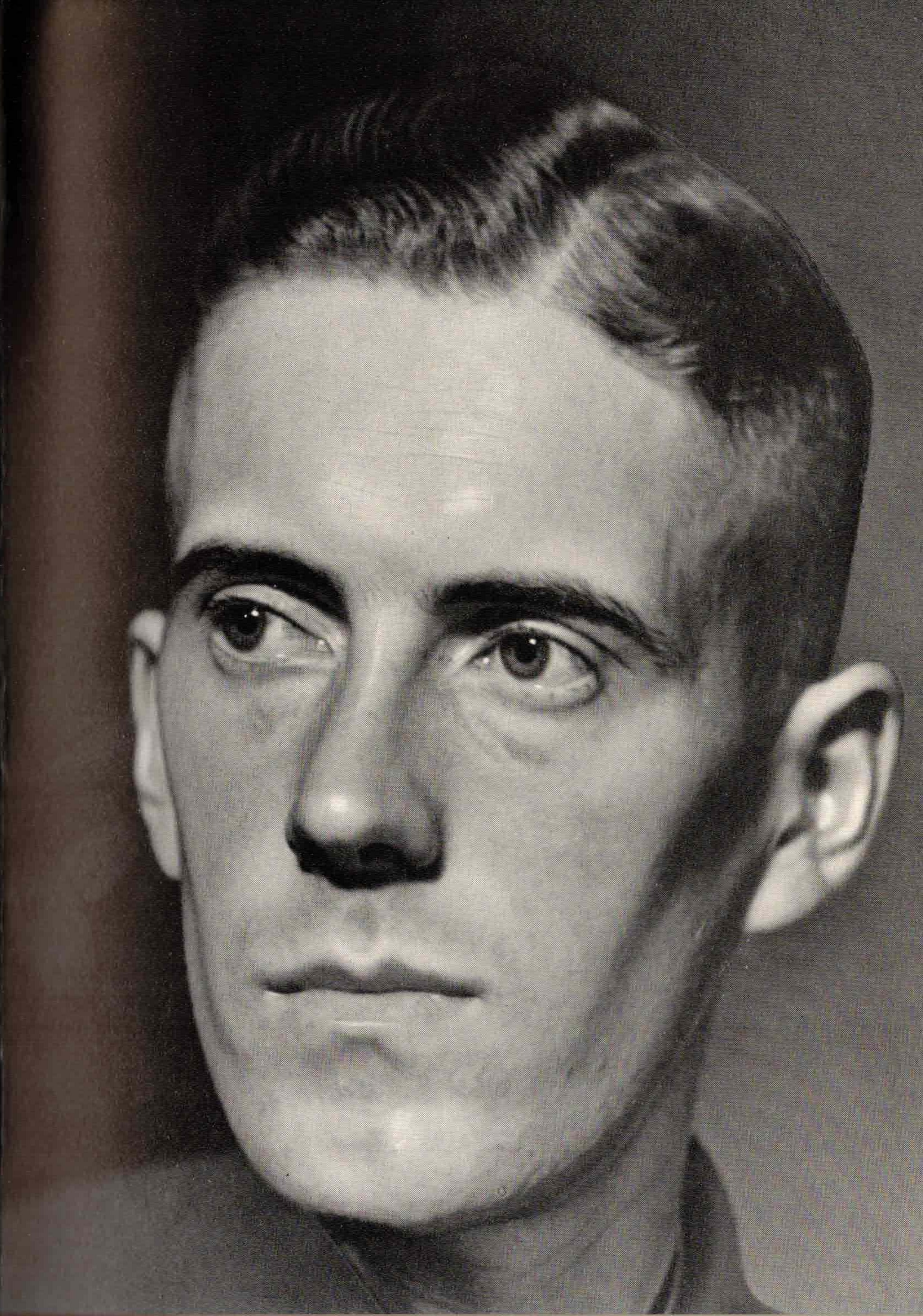

zwaar moet belasten om zijn mede-erfgenamen te kunnen uitkoopen.

Het erfrecht moet daarom zoodanig gewijzigd worden, dat dit niet meer noodzakelijk en mogelijk is.

De mede-erfgenamen deelen wel in het overige bezit van den overledene, terwijl het hun, voor zoover zij niet een eigen boerenbedrijf oprichten, mogelijk gemaakt moet worden zich voor een ander beroep te bekwamen. Vanzelfsprekend mogen lieden van vreemd ras geen grond bezitten.

Woeste gronden moeten op groote schaal ontgonnen worden, de drooglegging van het IJsselmeer moet bespoedigd worden.

Op deze wijze ontstaat nieuwe cultuurgrond, waarop een groot aantal boerengezinnen zich kan vestigen.

Deskundige ruilverkaveling kan onder omstandigheden eveneens hiertoe leiden.

De woningtoestanden op het platteland moeten verbeterd worden. Bij de laatste volkstelling is bijv. gebleken, dat van de totale bevolking in elk der hierna genoemde provincies, slechts een woning met meer dan drie vertrekken had: in Zeeland 50 pCt., in Friesland 40.5 pCt., in Groningen 44 pCt. en in Drenthe 30 pCt.

Het Rijksgemiddelde bedroeg 68 pCt., terwijl in de groote steden dit percentage was als volgt: Amsterdam 74 pCt., Rotterdam 73 pCt., Den Haag 83 pCt. en Utrecht 81 pCt.

Het is verder noodig dat de sociale hygiëne alsmede de medische hulp en verpleging op het platteland aanmer-

lijk verbeterd worden. Dat allerlei hygiënische maatregelen voor het platteland achterwege bleven, kwam niet voort uit achterlijkheid maar uit onmacht en gebrek aan bijstand van regeeringswege.

In sommige plattelandsstreken is het aantal doodgeborenen, en nagenoeg op het geheele platteland de sterfte beneden 1 jaar nog belangrijk grooter dan in de steden.

Ditzelfde geldt ook voor de kraamvrouwensterfte.

Aan gepaste ontspanning en vermaak moet op het platteland meer aandacht besteed worden.

Hierbij moet uitgegaan worden van de eigen boerencultuur.

Wij twijfelen er niet aan of zelfs al deze maatregelen zouden voorloopig geen of weinig resultaat opleveren.

Daarvoor is de stedelijke geest reeds te diep op het platteland doorgedrongen, de jacht naar genot heeft vooral de boerenjeugd reeds te sterk aangegrepen.

Daarom mag een volksche Staat niet terugschrikken voor zeer straffe maatregelen teneinde de vlucht van het platteland te verhinderen. Hiertoe zijn wetten te ontwerpen die de binnenlandsche migratie regelen.

Deel II

BEVOLKINGSPOLITIEK

a.

INLEIDING TOT BEVOLKINGSPOLITIEK

a.

INLEIDING TOT BEVOLKINGSPOLITIEK

Eén ding moet ons uit de voorafgaande cijfers en beschouwingen duidelijk zijn geworden en wel, dat wij in Nederland op het gebied van het bevolkingsvraagstuk op weg zijn naar een ernstige crisis.

Hoewel de toestand, althans oppervlakkig bezien, bij ons nog niet zoo ernstig is als in verschillende andere Europeesche landen, is de tijd daar om het vraagstuk met open oog tegemoet te treden en te trachten middelen en wegen te vinden om het gevaar te keeren.

Men zal misschien de opmerking maken dat het geen nut heeft dergelijke middelen en wegen te zoeken, daar zij toch geen resultaat zouden opleveren. Als bewijs hiervoor haalt men dan de geschiedenis aan van oude cultuurvolken zooals de Grieken en de Romeinen, die, ondanks de door hen genomen maatregelen op het gebied van de bevolkingspolitiek, toch van deze aarde verdwenen zijn.

Wij zijn van meening, dat door het feit dat deze volken uitgestorven of beter „uitgeboren" zijn alleen bewezen wordt, dat de genomen maatregelen of te laat kwamen of niet juist waren.

Dit kan dus slechts een aansporing voor ons zijn om

reeds nu maatregelen te treffen en wel zoodanig dat zij ook resultaat hebben.

Hierbij moet niet vergeten worden, dat wij door den enormen vooruitgang van wetenschap en techniek veel meer kans op slagen hebben dan de oude Grieken en Romeinen.

Op zichzelf is deze vooruitgang reeds oorzaak dat wij thans reeds vroegtijdig het gevaar kunnen ontdekken, terwijl dit vroeger onmogelijk was.

Voegen wij hieraan echter direct toe, dat alleen van de uiterlijke maatregelen, die wij hierna zullen behandelen, geen blijvend resultaat te verwachten is.

Hiertoe is noodig, dat ook de mentaliteit, de levensbeschouwing van den mensch grondig gewijzigd wordt.

De bevolkingspolitiek moet dus zoodanig zijn, dat zij niet alleen physiek, maar ook psychisch werkt.

De bevolking moet weer begrijpen dat zij niet alleen vandaag leeft, integendeel ook in het verleden en in de toekomst leeft een volk. In het huwelijk moeten kinderen niet langer als een last maar als zegen beschouwd worden, men moet bereid zijn offers hiervoor te brengen. Hier is ongetwijfeld een zware opvoedkundige taak weggelegd voor hen die leiding moeten geven bij den nieuwen koers, dien de bevolkingspolitiek in ons land zal moeten kiezen.

Een goed opgezette inlichtings- en propagandadienst zal er ongetwijfeld toe bijdragen, dat de groote massa een beter begrip krijgt van de noodzakelijkheid der te nemen maatregelen.

Slechts als ieder lid der bevolking zich verantwoordelijk

voelt voor het voortbestaan van het volksgeheel en hieraan met volle overtuiging en kracht wenscht mede te werken, zal het gelukken de catastrophe, die anders uiteindelijk komen moet, af te wenden.

Welk doel moet de bevolkingspolitiek zich nu stellen?

Een terugkeer naar een zoo sterken bevolkingsgroei als in de vorige eeuw in ons land plaats vond, is niet direct noodzakelijk en zou trouwens, in verband met den leeftijdsopbouw onzer bevolking, voorloopig ook niet te bereiken zijn.

Kwantitatief gezien moeten wij voorloopig al zeer tevreden zijn als de bevolking op peil gehouden kan worden.

Niet minder belangrijk is echter de kwalitatieve verbetering van de bevolking.

Met andere woorden, het aantal geboorten zal belangrijk grooter moeten worden, daar alleen hierdoor te voorkomen is, dat het bevolkingstotaal over enkele tientallen jaren zal afnemen in plaats van toenemen.

Daar echter de onbegaafden en de onvolwaardigen een grootere voortplanting hebben dan de begaafden en de erfelijk-gezonden, zou de toestand er niet beter op worden als alleen op het getal gelet werd.

Er moeten dus maatregelen genomen worden waardoor de voortplanting van het kwalitatief beste gedeelte der bevolking bevorderd en die van het kwalitatief slechtste gedeelte der bevolking beperkt, of indien noodig, verhinderd wordt.

Het is ons bekend, dat het thans nog heerschende voor-

oordeel een stroom van argumenten tegen deze stellingen zal aanvoeren.

Een ieder echter die wetenschappelijk, dus objectief, dit vraagstuk tegemoet treedt, zal de juistheid van onze stellingen beamen.

Wij zullen dan ook niet trachten hier alle eventueele argumenten te weerleggen, doch slechts voor één argument, dat bijzonder actueel is, een uitzondering maken.

Men zegt: een grooter aantal geboorten is fataal, want hierdoor zal het leger werkloozen nog meer uitgebreid worden.

Deze redeneering is volkomen valsch, omdat men hierbij één feit volkomen over het hoofd ziet.

Kinderen beneden 15 jaar zijn geen producenten, maar vrijwel uitsluitend consumenten.

Zuigelingen, kleuters en schoolkinderen hebben geen invloed op de arbeidsmarkt, kunnen dus ook niet de werkloosheid vergrooten.

Daarentegen bevordert een grooter aantal kinderen wel de koopkracht en daardoor de werkgelegenheid.

Een door den Staat gevoerde bevolkingspolitiek kennen wij in ons land niet.[1])

In Europa vinden wij een dergelijke bevolkingspolitiek tot nu toe in Frankrijk, Duitschland, België en Italië.

In de Scandinavische landen, Zweden, Noorwegen en Denemarken, schijnt men eerlang het bevolkingsvraagstuk wettelijk te willen regelen, terwijl in den laatsten tijd

---

[1]) Het eenige, dat op dit gebied in Nederland bestaat is een stichting, Instituut voor Erfelijkheidsleer, opgericht in Juli 1933.

ook in Engeland een streven in deze richting te bespeuren is. [1])

Men kan dus zeggen, dat binnen afzienbaren tijd geheel West-Europa een doelbewuste bevolkingspolitiek zal voeren.

Nederland mag hierin zeker niet ten achter blijven, ons land heeft een grootsch verleden, ook in de toekomst is nog een taak voor ons weggelegd.

---

1) Gedeeltelijk is dit in Denemarken (1929) en Noorwegen (1934) reeds geschied, n.l. wat betreft de sterilisatie (onvruchtbaarmaking).

Deel II

BEVOLKINGSPOLITIEK

b.

ERFELIJKHEID EN EUGENETIEK (ERFELIJKHEIDSLEER)

b.

ERFELIJKHEID EN EUGENETIEK (ERFELIJKHEIDSLEER)

Hoewel het niet in onze bedoeling ligt het, tot een wetenschap uitgegroeide, vraagstuk der erfelijkheid hier te behandelen, is het toch onmogelijk de moderne bevolkingspolitiek te bespreken zonder hierop in te gaan. Vanzelfsprekend beperken wij ons zooveel mogelijk tot de volksbiologische zijde van het vraagstuk.

De erfelijkheidsleer is gebaseerd op de wetten van Mendel, zooals hij die omstreeks 1865 publiceerde.

Aan zijn ontdekkingen werd in dien tijd weinig aandacht geschonken, anders werd dit toen in 1900 de wetten van Mendel herontdekt werden door Hugo de Vries in ons land en door Correns en von Tschermak in Duitschland.

Wij zullen trachten in het kort een overzicht van deze erfelijkheidsleer te geven.

Uit het dagelijksch leven weten wij, dat verschillende eigenschappen der ouders bij de kinderen teruggevonden worden.

Vaak zijn het ook eigenschappen die de grootouders gehad hebben.

In het kort kunnen wij volgens Mendel zeggen: elk uit de vereeniging van een vaderlijke en een moederlijke kiemcel ontstaan levend wezen, heeft een deel zijner eigenschappen van den vader en een ander deel van de moeder. Daarenboven nog een aantal eigenschappen die het midden houden tusschen vaderlijke en moederlijke eigenschappen.

Geruimen tijd is men van meening geweest, dat de verschillende lichamelijke eigenschappen wel erfelijk waren, maar dat de geestelijke eigenschappen slechts als onbepaalde aanlegkiemen werden doorgegeven, zoodat deze tot elke willekeurige soort van karakter of verstand ontwikkeld konden worden. In sommige gevallen ging men nog verder en beweerde, dat zoowel de lichamelijke als de geestelijke aanlegkiemen (erffactoren of genen) gedurende het leven van den mensch door zijn wil beïnvloed konden worden, zoodat bijv. een mensch met slechten erfelijken aanleg door allerlei maatregelen toch erfelijk-gezonde kinderen zou kunnen verwekken.

Dit is de z.g. milieu-theorie, die in wetenschappelijke kringen nog maar weinig aanhangers telt.

De weerlegging van deze theorie komt in het kort hierop neer:

Bepaalde lichamelijke eigenschappen zijn in de dieren- en plantenwereld erfelijk.

Bij hoogstaande dieren kan men zelfs zeer goed de overerving van bepaalde karakter-eigenschappen waarnemen.

Men kan nu planten en dieren met geheel gelijke of

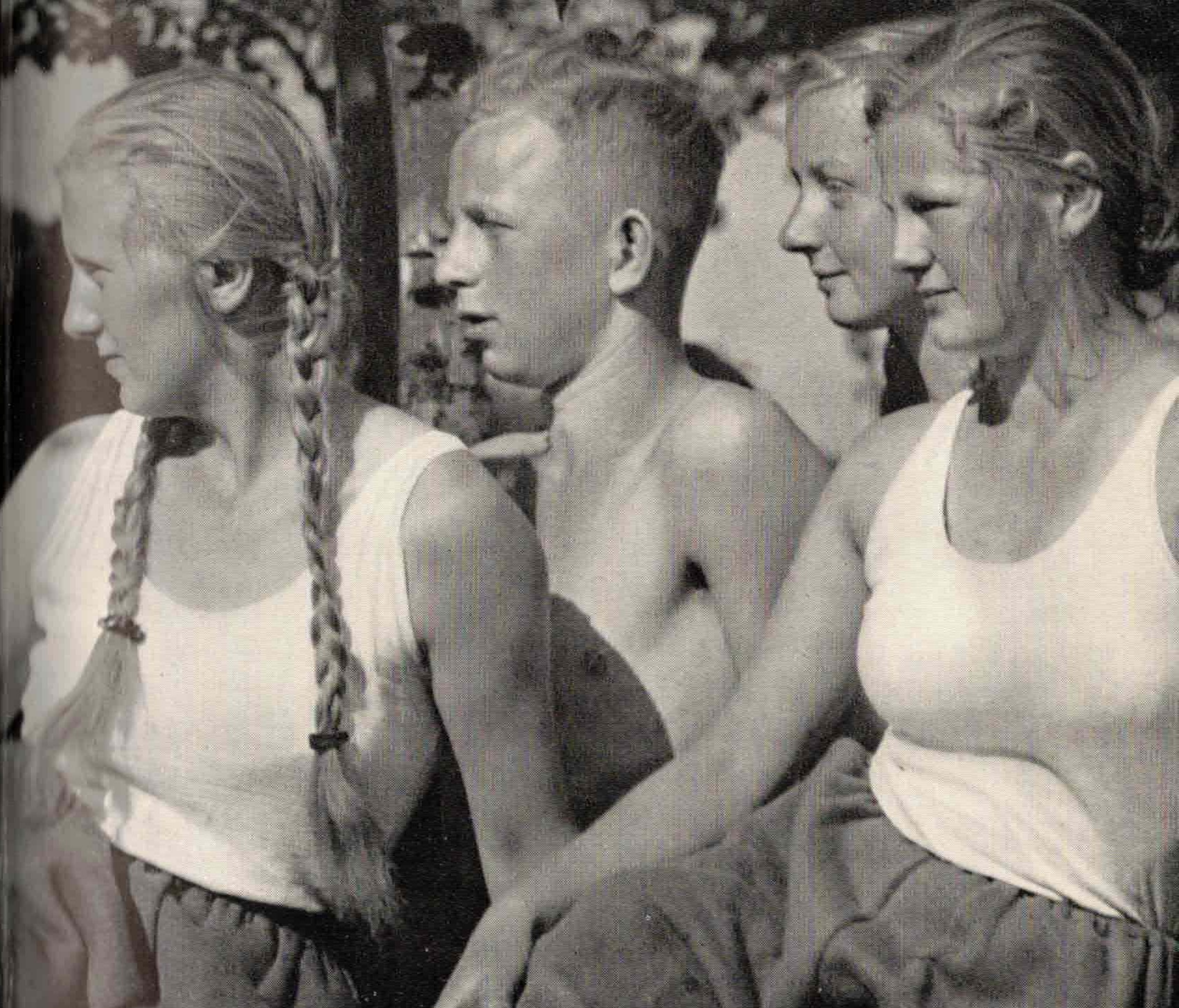

geheel verschillende kenteekenen tot voortplanting brengen en waarnemen hoe deze kenteekenen zich in de volgende generaties manifesteeren.

Men vindt dan mathematisch juiste regels voor de verdeeling van de verschillende kenteekenen in de verschillende generaties.

Voor bepaalde lichamelijke eigenschappen moet dus een bepaalde aanleg bestaan, die door een levend wezen via de voortplanting op het verwekte levend wezen wordt overgedragen.

Daar in elk nieuw verwekt wezen zoowel aanleg van den vader als van de moeder tezamen treffen, vindt bij elke verwekking een nieuwe groepeering van de doorgegeven genen plaats.

De erfelijkheidsregels hiervoor zijn bekend, volstaan wij met er op te wijzen, dat het in de dierenfokkerij en de plantenkweekerij thans mogelijk is, uit de kruising van verschillende rassen bepaalde eigenschappen te voorschijn te brengen en erfelijk-vast te maken.

De fokker of kweeker werkt dus met de regels der erfelijkheid zooals de constructeur met mathematische formules.

Als deze erfelijkheidsregels nu zoo vast staan, dan moet het ook mogelijk zijn na te gaan in hoeverre de geërfde eigenschappen afhankelijk zijn van de omgeving, het milieu.

Men behoeft b.v. slechts gefokte dieren, waarvan de erfelijke aanleg volkomen duidelijk is, in verschillende omgeving te brengen en waar te nemen welken invloed

voeding, klimaat of bepaalde schadelijke dingen enz. op deze dieren hebben.

Dergelijke proeven zijn genomen, waarbij geconstateerd is, dat een bepaalde omgeving het pheanotype (verschijningsvorm) tot op zekere hoogte kan wijzigen.

Verder werd vastgesteld, dat welke verandering het dier door zijn omgeving ook ondergaan mocht hebben, het toch niet in staat was een jong te verwekken of ter wereld te brengen, dat deze zelfde veranderingen vertoonde. Dit nieuw geboren dier moest ook eerst aan de betreffende omgeving blootgesteld worden om de verandering te ondergaan.

Dit bewijst dus dat de erfelijke aanleg niet beïnvloed wordt door de verworven eigenschappen.

Wel bestaat de mogelijkheid den erfelijken aanleg zelf willekeurig te veranderen, b.v. door Röntgenbestraling.

De na deze proeven verwekte dieren vertoonen dan veranderingen die wederom erfelijk zijn.

Belangrijk is echter, dat deze veranderingen niet optreden bij de ouderlijke dieren, die bestraald werden (behalve dan uiterlijke veranderingen zooals brandwonden).

De door de bestraling opgewekte erfelijke eigenschappen worden eerst gevonden in de eerste, na de straleninwerking, geboren generatie.

Dit bewijst, dat door de bestraling de kiemmassa van de ouders veranderd is. Daar de kiemmassa niet op haar dragers, maar op de uit haar voorkomende generatie

werkt, kan de hierin opgetreden verandering ook eerst in de uit haar ontstane generatie merkbaar zijn.

Door een groot aantal proefnemingen op dit gebied is de erfelijkheidswetenschap, wat betreft de lichamelijke eigenschappen, zeer ver voortgeschreden. De met dieren en planten genomen proeven hebben stelregels opgeleverd, die ook voor den mensch gelden.

Wel kan men met de menschen niet dergelijke proeven nemen als met de dieren, maar men kan op een andere wijze hetzelfde constateeren.

Men kan b.v. een kleine gesloten bevolking, die uit nakomelingen van een vermenging van twee rassen bestaat, naar stamboom indeelen en nagaan hoe de verschillende kenteekenen overgeërfd zijn.

Ook kan men bij een gemengde bevolking de erfelijkheidswetten van een eigenschap, b.v. bruine oogen, nagaan en zal dan vaststellen, dat het verloop van deze eigenschap geheel gelijk is aan de eigenschap „roodbloeiend" bij bepaalde planten.

Op grond van een groot aantal van dergelijke onderzoekingen mogen wij zeggen: de lichamelijke eigenschappen van den mensch zijn volgens bepaalde wetten erfelijk, terwijl de omgeving zeer weinig invloed hierop heeft.

Bij de erfelijkheid van geestelijke eigenschappen zien wij ons tegenover twee moeilijkheden geplaatst.

Het vaststellen van geestelijken aanleg en eigenschappen is nu eenmaal uit den aard der zaak niet eenvoudig.

Lichamelijke eigenschappen kan men door aanschouwing en meting vastleggen, bij geestelijke eigenschappen

is het reeds moeilijk te zeggen wat hiertoe eigenlijk behoort en wat niet.

Het begrip, de lichaamslengte, is duidelijk, maar hoe veel moeilijker te omschrijven is niet b.v. het begrip — muzikaal.

De tweede moeilijkheid ligt daarin, dat de volledige ontwikkeling van geestelijken aanleg niet zooals den lichamelijken van gemakkelijk te controleeren factoren, zooals voeding en verzorging, afhangt, maar reeds vanaf het kleinste begin een speciale leiding noodig heeft en van vele omstandigheden afhankelijk is.

Zoo kan een muzikale aanleg zich vrijwel niet openbaren als het kind nooit een muziekinstrument in de handen krijgt.

Het kind kan dan hoogstens trachten door zingen zijn muzikaliteit te toonen, maar ook dit gezang moet ontwikkeld en geleid worden.

Oppervlakkig beschouwd zou men dus kunnen aannemen, dat de geestelijke aanleg alleen door de opvoeding, dus door de omgeving ontwikkeld wordt. Dat dit echter niet zoo is heeft het wetenschappelijk onderzoek vastgesteld. Wij weten nu, dat er naast de lichamelijke ook geestelijke erfelijke eigenschappen zijn, die volgens bepaalde regels worden doorgegeven.

Het is dus onmogelijk bij den mensch een geestelijke eigenschap te ontwikkelen als hij den aanleg daarvoor niet geërfd heeft.

Geen mensch kan de vormen van geestelijke eigen-

schappen, die hij slechts aangeleerd heeft, door vererving aan zijn kinderen geven.

Daar hij anderzijds slechts kan aanleeren waarvoor hij erfelijken aanleg heeft, zullen de kinderen altijd dezelfde eigenschappen vertoonen als hun voorvaderen en door opvoeding en ontwikkeling slechts kunnen aanleeren, waartoe hun aanleg hen in staat stelt.

Uit het bovenstaande blijkt wel, dat de erfelijkheidsleer niet gelijk gesteld mag worden met de eugenetiek of wel de leer van de erfelijkheid van ziekten en andere geestelijke en lichamelijke gebreken bij den mensch en van de middelen om de erfelijke constitutie van een volk te verbeteren.

Ongetwijfeld is de eugenetiek voor de bevolkingspolitiek het belangrijkste onderdeel van de geheele erfelijkheidsleer.

Immers als een groot aantal ziekten erfelijk is, dan is het noodzakelijk de onderzoekingen op dit punt te richten teneinde maatregelen hiertegen te kunnen nemen.

Wij kunnen ons alleen een duidelijk beeld vormen van de vererving van een ziekelijken aanleg, als wij het verband tusschen erfelijken aanleg en omgeving begrijpen. De ontwikkeling van een erfelijken aanleg hangt gedeeltelijk van de omgeving of de omstandigheden af en de invloed hiervan is niet te berekenen.

Dit bemoeilijkt de juiste beoordeeling van het voorkomen van een erfelijke ziekte in een familie of een geslacht.

De wetenschap kan bij de menschen niet met proeven

werken en is derhalve verplicht de kruisingen, die tusschen erfelijk-gezonden en erfelijk-zieken plaats vinden, na te gaan en uit een zoo groot mogelijk aantal gelijke kruisingen regels op te stellen.

Vervolgens moet nagegaan worden hoeveel dergelijke ziektegevallen voorkomen bij ouders, broers en zusters, kinderen, neven, nichten enz. Op deze wijze is vast te stellen of inderdaad een erfelijke ziekte aanwezig is en hoe de regels van de vererving zijn.

Van grooten steun bij dergelijke onderzoekingen zijn de één-eiïge tweelingen, daar men alleen hierbij twee menschen met dezelfde erfelijke eigenschappen vindt.

Vatten wij nu het voorafgaande nog eens kort tezamen.

Elk levend wezen is samengesteld uit verschillende eigenschappen, welke weer voortkomen uit bepaalden aanleg.

Elke aanleg is reeds bij de verwekking aanwezig.

Voor elke erfelijke eigenschap heeft de mensch twee soorten van aanleg, de een van den vader, de ander van de moeder.

Bij de bevruchting wordt telkens één aanleg met de zaadcel en één met de eicel op het nieuwe wezen overgebracht, de andere gaat verloren.

Het kind ontvangt dus ook weer twee soorten aanleg voor iedere eigenschap. Dit komt tenslotte hierop neer, dat elke nieuwe mensch ontstaat uit de samenstelling van een aantal eigenschappen van al zijn voorvaderen.

Bovendien speelt hierbij een rol hoe de met elkaar vereenigde aanlegsoorten zich tot elkander verhouden.

Als b.v. van beide ouders de aanleg voor een bepaalde oogenkleur dezelfde is, dan zal dit ook bij het kind het geval zijn.

Het kind is dan, op dit punt, gelijk-erfelijk.

Is de aanleg van de ouders niet gelijk, dan ontstaat een ongelijk eigenschap-paar, het kind is ongelijk-erfelijk.

In dit laatste geval bestaan er drie mogelijkheden: de eene eigenschap overheerscht of de andere doet dit of wel er ontstaat een gemiddelde eigenschap.

De eigenschap die op den voorgrond treedt, dus overheerscht, noemt men dominant (overdekkend). De andere eigenschap, die teruggedrongen wordt, recessief (overdekbaar/overdekt). Het derde geval komt slechts zelden voor.

Gelijk-erfelijke menschen kunnen alleen gelijke kiemcellen voortbrengen. Ongelijk-erfelijke menschen brengen ongelijke kiemcellen voort, naar gelang de een of de ander van het eigenschap-paar in de kiemcel komt.

Gelijk-erfelijke ouders, die hetzelfde eigenschap-paar hebben, kunnen alleen gelijk-erflijke nakomelingen hebben.

Ongelijk-erfelijke ouders hebben van elkander verschillende nakomelingen. Voor de erfelijkheid van ziekten bij den mensch beteekent dit het volgende.

Er bestaat een groot aantal ziekten, die niet onstaan kunnen als niet bij den zieke een bepaalde aanleg aanwezig is.

Deze ziekten zijn geërfd en worden overgeërfd.

De regels hiervoor hebben betrekking op het feit, dat bepaalde personen een bepaalden aanleg erven.

Of deze aanleg tot de ziekte leidt is gedeeltelijk afhankelijk van de sterkte van den aanleg en gedeeltelijk van invloeden der omgeving.

Juist bij de voor de volkskracht gevaarlijkste ziekten is echter het doorzettingsvermogen van den aanleg ten opzichte van de omgeving met groote zekerheid en nauwkeurigheid vast te stellen.

Bij de verschillende soorten aanleg, die tot ziekte leiden, vindt men er die ten opzichte van een gezonden aanleg altijd overheerschen en andere dit dit niet doen.

In het eerste geval spreken wij van dominante (overdekkende) erfelijkheid, in het tweede geval van recessieve (overdekbare/overdekte) erfelijkheid.

De dominante erfelijkheid van een ziekte heeft het onderstaande beeld. Is een der ouders ziek, dan kan hij den aanleg van zijn beide ouders geërfd hebben en is dan gelijk-erfelijk ziek; dit komt zelden voor.

Meestal wordt de aanleg geërfd van één der ouders. De aanleg is dan dus ongelijk-erfelijk, maar de betreffende persoon heeft een erfelijke dispositie, daar de zieke aanleg dominant is.

Of hij ziek wordt of niet, de helft van zijn kiemcellen hebben een zieken aanleg, de andere helft niet.

Als zijn echtgenoote geen zieken aanleg heeft, dan zijn er bij de voortplanting twee mogelijkheden.

De gezonde kiemcel van den zieke treft samen met de gezonde kiemcel van de gezonde echtgenoote, met als gevolg een gezond kind.

Ofwel de zieke kiemcel treft samen met de gezonde kiemcel, dan erft het kind den dominanten aanleg voor de ziekte.

Wederom is het onverschillig of het kind ziek wordt of niet, zijn kiemcellen zijn weder samengesteld als van zijn zieken vader.

Door invloeden van de omgeving is soms mogelijk, dat gedurende verscheidene generaties de ziekte verhinderd wordt, zoodat de verhouding tusschen zieken en gezonden in de betreffende familie zoo is, dat het schijnt alsof de ziekte verdrongen is.

Dit is echter niet in werkelijkheid zoo, zoodra de invloeden der omgeving, die de ziekte verhinderen, wegvallen, zullen de ongelijk-erfelijken maar dominant-belasten weder ziek worden, en onder hun nakomelingen 50 % zieken hebben.

Bij de recessief-erfelijken komen uit het huwelijk van een gezonde met een gelijk-erfelijke, dus zelf zieken echtgenoot, steeds uiterlijk gezonde kinderen voort.

De gezonde aanleg van den gezonden echtgenoot overheerscht steeds den zieken aanleg van de andere.

Deze kinderen hebben echter alle den zieken aanleg geërfd.

Als de aanleg van een der echtgenooten ongelijkerfelijk is, zoodat zijn eigenschap-paar uit een zieke en een gezonde helft bestaat, dan erft slechts de helft der kinderen den zieken aanleg.

Deze kinderen zijn dus dragers van den aanleg.

Zij staan derhalve gelijk met de hierboven beschreven

ongelijk-erfelijken met dominante erfelijkheid, maar zij worden niet ziek.

Wel vormt zich bij hen weder 50 % gezonde en 50 % zieke kiemcellen, dus ook 50 % van de uit hen geboren kinderen worden weder dragers van den aanleg.

Hierdoor komt het, dat de aanleg voor ziekten onder bepaalde voortplantingsomstandigheden zich zeer sterk kan uitbreiden, zonder dat het voorloopig tot een ziekte komt.

Huwen nu twee dragers van den aanleg met elkander, dan zijn er weer drie mogelijkheden.

De zieke aanleg treft samen met den gezonden, dan wordt weder een drager van den aanleg geboren.

Gezonde aanleg en gezonde aanleg treffen elkander, in dit geval wordt een erfelijk gezond kind geboren.

Zieke aanleg en zieke aanleg treffen elkander, een gelijk-erfelijk belast kind wordt geboren.

Hoewel in dit laatste geval niets de ziekte in den weg staat, is het toch niet noodzakelijk dat deze ziekte ook optreedt, verschillende invloeden der omgeving kunnen de ziekte verhinderen.

In ieder geval kan de betreffende persoon slechts zieke kiemcellen vormen en is dus dubbel zoo gevaarlijk als een drager van den aanleg.

Huwt hij een volkomen erfelijk-gezond mensch, dan worden alle kinderen dragers van den aanleg; huwt hij een draagster van den aanleg dan worden 75 % der kinderen gelijk-erfelijk met zieken aanleg en de overige

25 % dragers van den aanleg; huwt hij een gelijk-erfelijke zieke dan worden alle kinderen wederom gelijk-erfelijk belast.

In het algemeen kunnen wij zeggen: komt dezelfde erfelijke ziekte betrekkelijk vaak voor bij ouders, kinderen en kleinkinderen, dan hebben wij met een dominante ziekte te doen.

Komt de ziekte betrekkelijk zelden, maar toch met een zekere regelmatigheid in de familie voor, dan is de ziekte recessief.

Hoewel onze bovenstaande bespreking slechts zeer beknopt moest zijn, blijkt hieruit toch wel duidelijk het groote belang der erfelijkheid en de eugenetiek voor het bevolkingsvraagstuk.

De practische beteekenis ligt in de kennis en bestrijding van erfelijke ziekten en de sociale beteekenis in de rol die de erfelijkheid speelt bij de verbreiding van lichamelijke en geestelijke eigenschappen onder de menschen.

Als de voornaamste erfelijke ziekten en gebreken noemen wij:

Aangeboren zwakzinnigheid.
Schizophrenie.
Epilepsie en manisch-depressieve psychose.
Erfelijke St. Vitusdans.
Erfelijke blindheid.
Erfelijke doofheid.
Zware erfelijke lichamelijke gebreken.
Alcoholisme in hoogen graad.
Geestelijke storingen.

Wij vermelden hierbij niet de tuberculose en den kanker. De eerste is in hoofdzaak een infectie-ziekte en het erfelijkheidsonderzoek van kanker is nog niet zoo ver gevorderd, dat men deze ziekte hierbij kan betrekken.

LITERATUUR :

Prof. H. de Vries, Die Mutationstheorie, deel I, Die Entstehung der Arten durch Mutation, deel II, Elementare Bastardlehre, Leipzig 1901/03.

S. A. Arendsen Hein, Variaties en erfelijkheid, Utrecht 1915.

Dr. M. J. Sirks, Handboek der Algemeene Erfelijkheidsleer, 's-Gravenhage 1922.

Dr. G. P. Frets, Erfelijkheid, Amsterdam 1935.

F. Galton, Hereditary genius, Londen 1914.

R. C. Punnet, Mendelism, New York 1909.

Dr. E. Teichman, Die Vererbung als erhaltende Macht, Stuttgart 1908.

W. Johannsen, Elemente der exakten Erblichkeitslehre, Jena 1926.

Prof. Dr. H. W. Siemens, Grundzüge der Vererbungslehre, Rassenhygiene und Bevölkerungspolitik, München 1937.

Dr. Jakob Graf, Vererbungslehre, Rassenkunde und Erbgesundheitspflege, München 1938.

E. Baur, E. Fischer en F. Lenz, Menschliche Erblehre und Rassenhygiene, deel I (München 1936), deel II (München 1932).

Dr. G. Friese en H. Lemme, Die deutsche Erbpflege, Leipzig 1937.

Deel II

BEVOLKINGSPOLITIEK

c.

POSITIEVE MAATREGELEN BIJ BEVOLKINGSPOLITIEK

c.

POSITIEVE MAATREGELEN BIJ BEVOLKINGSPOLITIEK

Onder positieve maatregelen verstaan wij die maatregelen welke er op gericht zijn het aantal geboorten te vergrooten, maar die tegelijkertijd dienen om hierbij selectie toe te passen, dus de geboorte van volwaardige, erfelijk-gezonde menschen te bevorderen.

Voor het op peil houden der bevolking is een minimum van 4 kinderen per vruchtbaar huwelijk noodzakelijk.

Dit cijfer wordt in Nederland gemiddeld reeds niet meer bereikt; in de periode 1925/30 bedroeg het gemiddeld aantal kinderen per huwelijk in ons land 3.01.

Het gemiddelde in de steden, in dezelfde periode, is echter aanmerkelijk lager, nl.:

Amsterdam	Rotterdam	's-Gravenhage	Utrecht
2.12	2.29	2.12	2.48

De Staat zal derhalve maatregelen moeten treffen om het huwelijk van erfelijk-gezonde menschen en het aantal geboorten uit deze huwelijken te bevorderen.

In de eerste plaats is hiervoor vereischt het verplicht geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk.

Dit is belangrijk met het oog op geslachtsziekten, maar vooral in verband met erfelijke ziekten en afwijkingen.

Op deze manier is te bereiken, dat erfelijk-gezonde personen met elkander huwen en erfelijk-gezonde kinderen krijgen.

In aansluiting hierop moet het dezen personen mogelijk gemaakt worden een zoo groot mogelijk aantal kinderen te verwekken.

Een eerste vereischte hiervoor is, dat de huwelijken op jeugdigen leeftijd gesloten worden.

Eenerzijds zijn jonge menschen het vruchtbaarst, anderzijds is dan de vruchtbaarheidsperiode het langst.

Om dit te bereiken zijn economische maatregelen noodzakelijk.

Een systeem van huwelijksleeningen bevordert het huwen op jeugdigen leeftijd.

Dergelijke leeningen mogen alleen verstrekt worden aan paren die kunnen bewijzen dat zij erfelijk-gezond zijn en bovendien niet lijdend zijn aan een besmettelijke of het leven bedreigende ziekte.

De leening kan verstrekt worden in den vorm van bons in verschillende waarden, waarvoor alleen artikelen gekocht kunnen worden die bij het inrichten van een huishouding noodig zijn.

De leening is renteloos, terwijl terugbetaling in zeer kleine bedragen mogelijk moet zijn.

Bij elk uit het huwelijk levend geboren kind wordt een vierde gedeelte der schuld kwijtgescholden, zoodat bij het vierde kind de schuld geheel gedelgd is.

Daarnaast moeten kinderrijke gezonde gezinnen economisch beschermd worden.

Op het gebied van belasting zal veel gewijzigd moeten worden.

De indirecte belastingen zijn in wezen gezinsvijandige belastingen, omdat zij op de groote gezinnen zwaarder drukken dan op de kleine en kinderlooze gezinnen.

Het is wel waar, dat de indirecte belastingen voor een Staat de gemakkelijkste manier zijn om aan geld te komen, maar even waar is, dat door de indirecte belastingen in vele gezinnen het aantal kinderen zoo klein mogelijk gehouden wordt.

Het zal derhalve noodig zijn de thans ongelijk drukkende belastingen te verdeelen en wel zoodanig, dat de groote gezinnen niet meer belasting betalen dan kleine gezinnen, kinderlooze gezinnen en ongehuwden.

Het doel moet immers niet zijn bescherming der kinderarmen, maar der kinderrijken.

Het moet, in verband met het belasting betalen, niet meer voordeelig zijn weinig kinderen te hebben.

Ditzelfde principe moet doorgevoerd worden bij de inkomstenbelasting, waarbij echter de inkomens naar klassen ingedeeld moeten worden.[1])

Het is niet noodig, dat iemand die *f* 1000 per maand verdient in dezelfde mate profijt trekt van de te nemen maatregelen als iemand die *f* 100 per maand verdient.

Dit geldt ook voor de in te voeren kinder-toeslagen.

---

1) De inmiddels ingevoerde Loonbelasting is een stap in deze richting.

Het inkomen van iemand kan zoodanig zijn, dat hij reeds bij het tweede kind een toelage moet hebben, terwijl het ook mogelijk is, dat het inkomen dit eerst bij het vijfde kind noodig maakt.

De grootte van de toelagen moet eveneens gestaffeld zijn.

Hier zal het echter noodig zijn een anderen weg te bewandelen als boven aangegeven.

Immers een bepaalde toelage van b.v. *f* 15 per maand en per kind zal voor iemand met een laag inkomen een werkelijke hulp zijn en hem in staat stellen zijn gezin uit te breiden.

Voor iemand met een hoog inkomen speelt een dergelijk bedrag slechts een kleine rol, temeer waar de opvoeding van kinderen uit deze gezinnen meer kost.

Waar wij er van uitgaan, dat dergelijke toelagen alleen gegeven worden aan erfelijk-gezonde, volwaardige personen, is het echter noodig dat de toelage ook een stimulans is voor beter gesitueerden en hooger onwikkelden. Het is immers niet alleen om de kwantiteit, maar ook om de kwaliteit te doen.

Begaafde menschen moeten dus in de eerste plaats in de gelegenheid gesteld worden groote gezinnen te vormen.

Het is dus niet onrechtvaardig als menschen met een hooger inkomen ook hoogere kindertoelagen krijgen.

Alleen zullen hier de toelagen eerst bij een hooger aantal kinderen beginnen dan bij personen met een laag inkomen.

Ook voor woning en woninghuur zal een regeling moeten komen, waarbij het kleine gezin niet, zooals thans, ver bevoordeeld wordt boven het groote gezin.

In het algemeen gezien moet het groote gezin niet langer een voorwerp van nauwelijks verholen spot zijn, maar een bijzonder bevoorrechte plaats in het volksgeheel innemen.

Dit kan b.v. geschieden door speciaal eerbewijs aan kinderrijke moeders.

Noodzakelijk is een verbod der propaganda tot kinderbeperking en van den verkoop van de middelen hiertoe.

De strafmaat voor crimineele vruchtafdrijving en onvruchtbaarmaking moet aanzienlijk verhoogd worden en de verkoop van benoodigde middelen eveneens verboden worden.

Geslachtsziekten en erfelijke ziekten komen meer in de steden dan op het platteland voor, terwijl begaafde menschen in de steden in enkele generaties uitsterven.

Het is daarom in de eerste plaats noodzakelijk het gedeelte van de bevolking, dat nog het meest erfelijk-gezond is, dus de plattelandsbevolking, te beschermen.

Tot het gebied van de positieve maatregelen behoort vanzelfsprekend ook de verzorging van de algemeene volksgezondheid.

In nog intensievere mate als tot nu toe het geval was, zullen verschillende ziekten als tuberculose en kanker, de beroepsziekten enz. bestreden moeten worden.

De wettelijke verplichting tot aangifte zal tot meer

ziekten uitgebreid moeten worden, b.v. voor geslachtsziekten.[1])

Tenslotte behoort met alle middelen, die den Staat ter beschikking staan, de strijd aangebonden te worden tegen het alcoholisme, de bedwelmende middelen en de pornografie in elken vorm.

---

1) Een dergelijke maatregel is onlangs genomen.

Deel II

BEVOLKINGSPOLITIEK

d.

NEGATIEVE MAATREGELEN BIJ BEVOLKINGSPOLITIEK

d.
NEGATIEVE MAATREGELEN BIJ BEVOLKINGSPOLITIEK

Zooals de positieve maatregelen ten doel hebben het aantal erfelijk-gezonden en volwaardigen te bevorderen, moeten de negatieve maatregelen er op gericht zijn de voortplanting van erfelijk-zieken en onvolwaardigen te verhinderen.

Aan het verplicht geneeskundig onderzoek vóór het huwelijk moet derhalve verbonden zijn de mogelijkheid om het huwelijk te verbieden.

Op deze wijze kan gekomen worden tot een selectie, waarbij erfelijk-gezonden en volwaardigen zich voortplanten, terwijl dit aan erfelijk-zieken en onvolwaardigen verhinderd wordt.

In de natuur vindt de natuurlijke selectie plaats, waarbij het onvolwaardige en zieke gedood wordt voordat het tot voortplanting in staat is.

Bij den oer-mensch vond de selectie op dezelfde wijze plaats.

In onze samenleving is deze selectie niet meer mogelijk, integendeel, men tracht juist de zieken, zwakken en gebrekkigen met alle mogelijke middelen in het leven te houden.

Van menschelijk standpunt bezien is dit ook volkomen juist.

Maar ook om andere redenen zou het niet gewenscht zijn selectie toe te passen door het dooden van allen die ziek, zwak of gebrekkig zijn.

In de eerste plaats is geen enkele geneeskundige onfeilbaar, zoodat nooit is vast te stellen of de ziekte of het gebrek werkelijk ongeneeslijk is. Bovendien weten wij niet welke vorderingen de medische kennis nog kan maken, waardoor het misschien mogelijk wordt ziekten en gebreken te genezen, waar men thans machteloos tegenover staat.

Iets anders is echter het treffen van maatregelen, waardoor de geboorte van het aantal erfelijk-zieken en onvolwaardigen zoo klein mogelijk gehouden wordt.

Ook economisch is dit noodzakelijk, omdat de kosten, welke opgebracht moeten worden voor deze zieken en onvolwaardigen, steeds zwaarder op de overige bevolking gaan drukken.

Een huwelijksverbod voor erfelijk-zieken en onvolwaardigen is dan ook alleen niet voldoende, daar deze personen zich buiten-echtelijk kunnen voortplanten.

Om dit te verhinderen zijn er twee mogelijkheden: men sluit deze personen levenslang op, zoodat elk geslachtsverkeer onmogelijk is, of men maakt het hun, door operatief ingrijpen, onmogelijk zich voort te planten.

Van deze twee mogelijkheden lijkt ons de laatste de meest menschelijke. De onmogelijkheid tot voortplanting

kan verkregen worden door castratie (ontmannen, ontvrouwen) en sterilisatie (onvruchtbaarmaking).[1])

Castratie zal vrijwel nooit in aanmerking komen, tenzij bij een bepaald soort misdadigers, om door verwijdering der geslachtsklieren de verdwijning der misdadige neigingen te bereiken.

De sterilisatie of onvruchtbaarmaking wordt in verschillende landen reeds toegepast.

In Noord-Amerika werd de sterilisatie reeds in 1907 in de staat Indiana ingevoerd en wordt thans in ongeveer 27 staten toegepast.

Sinds 1929 is de sterilisatie in Zwitserland en Denemarken wettelijk geregeld en sinds 1934 in Noorwegen.

In Duitschland werd de sterilisatie eveneens in 1934 ingevoerd.

In Finland werd de sterilisatie wettelijk mogelijk gemaakt in 1935, in Estland in 1937.

Ook in Nederland gaan reeds geruimen tijd stemmen op om een wettelijk geregelde sterilisatie mogelijk te maken.

Sanders plaatst de erfelijkheid in het middelpunt van de oorzaken der onmaatschappelijkheid en is voorstander van maatregelen, waardoor aan al die minderwaardigheid paal en perk wordt gesteld.

Hij beveelt aan, zoowel de afzondering op eilanden zooals in Denemarken is geschied, als de sterilisatie, het

---

[1]) Onvruchtbaarmaking door Röntgenstralen schijnt niet altijd van blijvenden aard te zijn.

onvruchtbaarmaken van den man door vasectomie, van de vrouw door salpingectomie.[1])

Frets schrijft: „Om met een enkel woord over het vraagstuk te besluiten, kan gezegd worden, dat voor hare sociale rechtvaardiging veel is aan te voeren. Tegen min of meer algemeene doorvoering bestaan nog zedelijke bezwaren. Ook in West-Europa dringt het vraagstuk zich op.

Staat men persoonlijk tegenover menschen, dan is de beslissing moeilijk, doch als men het geval iets wijder ziet en zich den eischt stelt om voor iederen persoon hem of haar passende levensverhoudingen te scheppen, dan is sterilisatie aanvaardbaar. Een voorzichtige proef, geval voor geval beoordeelende, moet m.i. het medische en eugenetische standpunt zijn".[2])

Bij deze uitspraak sluit zich Van der Scheer aan. [3])

Van Bemmelen heeft op het internationale strafrechtcongres te Berlijn, in Augustus 1935, de volgende stellingen verdedigd : [4])

---

[1]) Dr. J. Sanders in zijn rede op 25 Febr. 1933, getiteld: „Het onmaatschappelijke kind uit eugenetisch oogpunt beschouwd", gehouden voor de Nederl. Ver. t. b. d. Geestelijke Volksgezondheid.

[2]) Dr. G. P. Frets in Mensch en Maatschappij, 1933, No. 3. Zie ook dezelfde: Erfelijkheid, Amsterdam 1935, bldz. 173 e. v., Huwelijk en Eugenetiek, blz. 54 e.v.

[3]) Prof. Dr. W. M. v. d. Scheer, Vraagstukken der Sociale Psychiatrie en der Geestelijke Volksgezondheid. Tijdschrift voor Sociale Geneeskunde, Jan. 1934, bldz. 11.

[4]) Prof. Mr. J. M. van Bemmelen, Het oordeel van een Nederlandsch hoogleeraar in strafrecht over castratie en sterilisatie, Erfelijkheid bij den Mensch, October 1936, bldz. 311.

1. Er is aanleiding voor de verschillende landen van Europa — en dus ook voor Nederland — om, zooals enkelen reeds gedaan hebben, de sterilisatie van erfelijk zwakzinnigen en erfelijk geestelijk abnormalen en de castratie van sexueele misdadigers te regelen.

2. Deze maatregelen moeten niet gelast kunnen worden zonder toestemming van de personen, op welke ze zouden worden toegepast, c.q. hun wettelijke vertegenwoordigers.

3. Voor sexueele misdadigers behoort de castratie slechts te zijn een ultimum remedium, hetwelk niet behoorde te kunnen worden gelast voor het 25e jaar.

4. De methode van de Deensche wet, die een algemeene formule geeft voor de gevallen, waarin de castratie zou kunnen worden gelast, is te verkiezen boven de Duitsche methode, die de delicten opsomt, waarvoor deze maatregel zou kunnen worden toegepast.

5. De maatregelen van sterilisatie en castratie moeten met uiterste voorzichtigheid worden toegepast. Voor gewaagde proefnemingen op groote schaal met eugenetisch doel is de tijd zeker nog niet gekomen. Deze zouden gevaarlijk zijn."

Ook Herderschêe heeft gewezen op de snelle toename van het aantal achterlijke kinderen en is voorstander van sterilisatie.[1])

Uit het voorafgaande blijkt wel, dat men langzamer-

[1]) Dr. D. Herderschêe, Achterlijke kinderen, Den Haag 1933.

hand ook in ons land tot het inzicht komt, dat het ongehinderd zich voortplanten en vermenigvuldigen van erfelijk-belasten en onvolwaardigen op den duur niet toegelaten kan worden.

Van andere, meestal niet wetenschappelijke, zijde worden velerlei bezwaren tegen de sterilisatie aangevoerd.

De gedwongen sterilisatie is volgens velen een inbreuk op de persoonlijke vrijheid.[1])

Men ziet hierbij dikwijls over het hoofd, dat in tegenstelling met de castratie, bij sterilisatie de normale geslachtsfuncties blijven bestaan, en dat de operatie voor de betreffende geen verdere nadeelige gevolgen heeft.

Anderen vinden het juist bezwaarlijk, dat na sterilisatie het geslachtsverkeer mogelijk blijft.

Dit verkeer wordt zondig geacht, omdat het vruchteloos moet blijven.

Zoo is men in Katholieke kringen niet gekant tegen castratie van bepaalde misdadigers, maar wel tegen sterilisatie.[2])

Daartegen is aan te voeren, dat wij toch moeilijk een onbeperkte toename van het aantal erfelijk-zieken en onvolwaardigen in ons land als Gods wil kunnen beschouwen.

Nergens in de natuur vinden wij voortplanting van erfelijk-zieke individuen; deze worden in den strijd om het be-

---

1) Vergel. W. Pfannenstiel, Sterilisation und persönliche Freiheit, Süddeutsche Monatshefte, Mei 1934.

2) Volgens Mr. Feber op de vergadering van de Nederlandsche Bond voor Strafrecht op 18 Mei 1935.

staan vernietigd vóór zij tot voortplanting kunnen komen.

De uitbreiding van de erfelijke ziekten is de schuld van de menschen zelf. Met den vooruitgang van beschaving en wetenschap werd het mogelijk ziekten en vroegtijdigen dood te voorkomen.

Dit had echter ook tengevolge, dat de mensch zich steeds meer van den natuurlijken toestand verwijderde en dus steeds meer degenereerde.

Nu de mogelijkheid aanwezig is om op volkomen humane wijze de bevolking te regenereeren zou het eerder zondig zijn dit na te laten, dan het wel te doen.

Slechts de voortplanting van gezonde en volwaardige menschen kan de gemiddelde gezondheid van een volk doen stijgen.

Het verdoezelen van erfelijke defecten door medische maatregelen, baat hiervoor niets.

Men kan aan erfelijk kortzichtigen een bril voorschrijven, aan iemand met een erfelijke liesbreuk een breukband geven of een erfelijke hazenlip operatief wegnemen.

Desondanks zullen deze erfelijke gebreken zich toch steeds meer uitbreiden, tenzij de dragers hiervan zich niet meer kunnen voortplanten.

Het is ons dan ook niet duidelijk hoe de Katholieke Kerk soms, door middel van haar geestelijkheid, huwelijken tusschen erfelijk-zieken kan bevorderen en de betreffende personen kan aanmoedigen zich voort te planten met als gevolg erfelijk-zieke kinderen.

De menschheid moet er van overtuigd worden, dat sterilisatie geen straf is, maar in zekeren zin een weldaad.

Niemand kan helpen dat hij erfelijk belast is, deze erfenis heeft hij van zijn voorouders ontvangen.

Als hijzelf daaronder gebukt gaat, moet het hem toch wel iets waard zijn te weten, dat hij zelf geen erfelijkzieke kinderen het leven kan geven.

Indien hij dit beseft zal hij de sterilisatie ook niet zien als een inbreuk op zijn persoonlijke vrijheid, maar gaarne in volle vrijheid hieraan medewerken.

Een ander vaak gehoord argument tegen sterilisatie luidt, dat men het recht van het gezin op kinderen hooger moet stellen dan het recht van den Staat op gezonde burgers.

Dit zuiver theoretisch argument is zoo „weltfremd" aan de practijk, dat men er feitelijk niet tegen redeneeren kan.

Wie gelooft in een Schepper en Zijn werk, de schepping, beziet, zal nergens een fundament voor deze theorie kunnen vinden.

Het spreekt vanzelf, dat maar niet ieder willekeurig tot sterilisatie mag overgaan.

Integendeel, ieder geval zal uitvoerig en diepgaand bestudeerd moeten worden door speciale deskundigen, voordat een dergelijk besluit genomen wordt.

Verder zijn er velen die niet principieel tegen sterilisatie zijn, maar er weinig of geen vermindering van erfzieken van verwachten.

Het is ongetwijfeld juist, dat na enkele jaren, of zelfs na eenige generaties, nog slechts een geringe vermindering te bespeuren zal zijn.

Maar in ieder geval zal voorloopig bereikt worden, dat

het aantal der erfelijk-zieken niet toeneemt, zoodat hierdoor een volkomen degeneratie der bevolking verhinderd wordt.

In den loop der eeuwen zal dan een aanmerkelijke verbetering intreden, terwijl ook de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat de wetenschap vorderingen maakt, waardoor het regeneratie-proces versneld kan worden.

Onnoodig te zeggen, dat sterilisatie niet toegepast mag worden op erfelijk-gezonde menschen, die langs dezen weg het verwekken van kinderen willen vermijden.

Bovendien moet de mogelijkheid bestaan, dat van sterilisatie wordt afgezien als de desbetreffende persoon zich vrijwillig en voor eigen rekening wil laten isoleeren.

Aan iemand die gesteriliseerd is moet het huwelijk met een erfelijk-gezonde verboden worden.

Een zeer goede maatregel is ongetwijfeld ook een verbod van huwelijk tusschen neef en nicht en andere verwanten in den tweeden graad.

Hierdoor zou het aantal erfelijk-zieken eveneens afnemen. [1])

Overigens moet men zorg dragen niet in het andere uiterste te vervallen, nl. de erfelijk-zieken als een soort lepralijders te beschouwen en als zoodanig te mijden.

Integendeel de erfelijk-gezonden moeten het offer, dat deze menschen gebracht hebben, waardeeren en trachten hun het leven zoo aangenaam mogelijk te maken.

Zij behooren tot het volksgeheel, buiten hun schuld kunnen zij echter aan de voortplanting hiervan niet deelnemen.

---

1) Dr. F. Wibaut, Het bestaansrecht van de eugenese, Mensch en Maatschappij, Mei 1936, bldz. 222.

SAMENVATTING.

Wij hebben nu, in het kort, zoowel de kwalitatieve als de kwantitatieve zijde van het bevolkingsvraagstuk behandeld.

Het is waar, dat de toestand hier te lande nog gunstig afsteekt bij dien in verschillende andere landen.

Zoo bedraagt het geboortenoverschot in ons land 12.0 tegenover 2.5 in Engeland, 0.3 in Frankrijk en 7.1 in Duitschland.

Ook de netto vervangingsfactor, die tenslotte den toekomstigen groei van een volk bepaalt, is in ons land nog hooger dan in de ons omringende landen.

Uit het voorafgaande is echter wel degelijk gebleken, dat wij reeds op den verkeerden weg zijn.

Vooral de leeftijdsopbouw van ons volk is zoodanig, dat over 50 jaren reeds de gevolgen hiervan merkbaar zullen worden.

Daarom is het noodig, dat reeds thans een actieve bevolkingspolitiek gevoerd wordt, die er voor alles op gericht is, het aantal geboorten van erfelijk-gezonde kinderen te doen stijgen.

Een dergelijke bevolkingspolitiek moet vanuit een centraal punt georganiseerd en geleid worden.

Dit centrale punt, dat wij zouden kunnen noemen Dienst

voor Bevolkingspolitiek, moet zich met het geheele uitgestrekte gebied van het bevolkingsvraagstuk bezig houden.

Zonder nader in te gaan op den opbouw en werkwijze van een dergelijken Dienst, wijzen wij er op dat het erfelijkheidsonderzoek hierbij een voorname plaats moet innemen.

Daarnaast moeten door den Staat verschillende wetten op het gebied van bevolkingspolitiek uitgevaardigd worden.

In de eerste plaats moeten huwelijken met personen van een vreemd ras verboden worden, evenals huwelijken met erfelijk-zieke menschen.

Andere noodzakelijke wetten bespraken wij reeds hierboven.

Tenslotte is het een zeer belangrijk punt, dat het geheele volk er van overtuigd wordt hoe noodzakelijk het is, dat allen hun medewerking verleenen aan de nieuw te voeren bevolkingspolitiek.

Een nieuwe levensbeschouwing zal ook op dit gebied moeten doorbreken en alle moeilijkheden en bezwaren overwinnen.

FOTO'S

De in dit boekje gepubliceerde foto's zijn van :

Friederich Franz Bauer	5	ex.
Enno Folkerts	1	„
Elisabeth Hase	1	„
Hehmke-Winterer	1	„
Hans Henschke	1	„
König	2	„
Erich Retzlaff	2	„
Jutta Selle	1	„
Wolf Willrich	1	„
Dr. Paul Wolff	1	„